Leto XXIV., št. 26 — Ljubljana, sreda 2. februarja 1944 — Preis — Cena 1.— L

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Izključno zastopstvo za oglase iz Italije in inozemstvo: UPI S. A., MILANO

Računi: za Ljubljansko pokrajino pri poštnočekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti. Corr. Post. No 11-3118

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina znaša mesečno Lir 18.—, za inozemstvo vključno »Ponedeljskim Jutrom« Lir 36.50.

Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica štev. 5, telefon štev. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

Im Januar 28 feindliche Zerstörer und 4 U-Boote versenkt

Andauern der schweren Kämpfe im Osten — Zunahme der Kämpfe an Heftigkeit in Süditalien — 806 britisch-nordamerikanische Flugzeuge über den besetzten Westgebieten und dem Reichsgebiet im Januar abgeschossen

Aus dem Führehauptquartier. 1. Febr. DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Am Brückenkopf von Nikopol und südwestlich Dnjepropetrowsk scheiterten starke Durchbruchsangriffe der Sowjets. 81 feindliche Panzer wurden abgeschossen.

Nordwestlich Kirowograd wurden auch gestern alle feindlichen Angriffe zerschlagen. Durch einen erneuten Vorstoss unserer Panzerverbände hatten die Bolschewisten wiederum hohe Verluste.

Südwestlich Tscherkassy und südöstlich Belaja Zerkow wehrten unsere Truppen häufig im Gegenangriff zahlreiche Angriffe der Sowjets ab.

Südlich Pogrebischtsche wurden bei der Säuberung des in den Vortagen gewonnenen Geländes zahlreiche Gefangene eingebracht und eine Anzahl feindlicher Panzer abgeschossen.

Südwestlich und westlich Nowograd-Wolynsk sind heftige Kämpfe mit stärkeren feindlichen Kräften im Gange, die in einigen Abschnitten Boden gewinnen konnten.

Während südlich des Pripjet Vorstösse deutscher Verbände trotz zähen feindlichen Widerstandes und ausserordentlicher Geländeschwierigkeiten tief in den Feind führten, blieben zwischen Pripjet und Beresina bei Nachlassen der Kampftätigkeit schwächere sowjetische Angriffe ohne Erfolg.

Nordwestlich Witebsk und nördlich Newel griff der Feind von Panzern und Schlachtfliegern unterstützt, wiederholt, aber vergeblich an.

In den weiter andauernden schweren Abwehrkämpfen zwischen Ilmensee und Finnischem Meerbusen drangen die Sowjets in verschiedenen Abschnitten weiter vor. Unsere Kampfgruppen leisten erbitterten Widerstand und fügen den Bolschewisten immer wieder, besonders bei örtlichen Gegenstössen, hohe Verluste zu. Das zweite Bataillon des Grenadierregiments 132 unter Führung des Hauptmanns Neubert hat sich in diesen Kämpfen besonders bewährt.

In Süditalien nahmen die Kämpfe durch den von beiden Seiten erfolgten Einsatz neuer Kräfte an Heftigkeit zu.

Bei Nettuno setzte der Feind seine starken Angriffe nach Norden und Nordosten fort. Seine Durchbruchsversuche brachen in schweren Kämpfen blutig zusammen.

An der Südfront im Raum von Minturno-Castelforte beschränkte sich der Feind infolge seiner hohen Verluste gestern auf örtliche Angriffe. Während der Monte Juga nach hartem Kampf erneut verloren ging, wurden bei Cassino starke Angriffe abgeschlagen und westlich San Elia mehrere Höhen im Gegenangriff zurückerobert.

An der Adriatischen Küste brach ein von Panzern unterstützter Vorstoss des Feindes im zusammengefassten Abwehrfeuer zusammen.

In den Morgenstunden des 31. Januar versenkten deutsche Schnellboote an der englischen Küste aus einem stark gesicherten Geleitzug 2 Schiffe mit 5500 BRT und einen Bewacher.

Im Kampf gegen die britisch-nordamerikanische Nachschubflotte versenkten Kriegsmarine und Luftwaffe im Monat Januar 31 Handelsschiffe mit 178.000 BRT. 51 weitere Schiffe mit 249.000 BRT wurden durch Bomben- und Torpedotreffer so schwer beschädigt, dass mit dem Untergang vieler dieser Schiffe gerechnet werden kann. An feindlichen Kriegsschiffen wurden 28 Zerstörer, 4 Unterseeboote, 2 Bewacher und 10 Landungsfahrzeuge versenkt, 3 Kreuzer, 6 Zerstörer und 25 Landungsfahrzeuge wurden so schwer beschädigt, dass auch mit dem Verlust eines Teiles dieser Schiffe zu rechnen ist.

Über den besetzten Westgebieten und dem Reichsgebiet wurden im letzten Monat 806 britisch-nordamerikanische Flugzeuge abgeschossen, davon 665 Flugzeuge meist viermotorige Bomber bei Terrorangriffen auf das Reichsgebiet.

V januarju potopljenih 28 sovražnikovih rušilcev in 4 podmornice

Še vedno težki boji na vzhodu — Boji v južni Italiji vedno bolj siloviti — 806 angloameriških letal sestreljenih v januarju nad zasedenimi zapadnimi ozemlji in ozemljem Reicha

Führerjev glavni stan, 1. febr. DNB. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil objavlja:

Na predmostju Nikopolja in južnozapadno od Dnjepropetrovska so se izjalovili močni sovjetski probojni napadi. 81 sovražnikovih oklopnikov je bilo sestreljenih.

Severnozapadno od Kirovgrada so bili tudi včeraj razbiti vsi sovražnikovi napadi. S ponovnim sunkom naših oklopnih oddelkov so imeli boljševiki znova težke izgube.

Južnozapadno od Čerkasov in južnovzhodno od Bele cerkve so naše čete često v protinapadu odbile številne sovjetske napade.

Južno od Pogrebišča so bili pri čiščenju v prejšnjih dneh osvojenega ozemlja dovedeni številni ujetniki, večje število sovražnikovih oklopnikov pa je bilo sestreljeno.

Južnozapadno in zapadno od Novograda-Volinska so v teku siloviti boji z močnejšimi sovražnikovimi silami, ki so utegnile v nekaterih odsekih osvojiti ozemlje.

Medtem ko so južno od Pripjeta sunki nemških oddelkov navzlic žilavemu sovražnikovemu odporu in izrednim ozemeljskim težavam dovedli globoko v sovražnikovo ozemlje, so ostali med Pripjetom in Berezino pri popuščanju bojev slabotnejši sovjetski napadi brez uspeha.

Severnozapadno od Vitebska in severno od Nevelja je sovražnik, podprt od oklopnikov in bojnih letal ponovno, toda brezuspešno napadel.

V še vedno trajajočih težkih obrambnih bojih med Ilmenskim jezerom in Finskim zalivom so sovjetske čete še nadalje prodrle v raznih odsekih. Naše bojne skupine so se ogorčeno upirale in prizadele boljševikom vedno znova, posebno pri krajevnih protisunkih, velike izgube. Drugi bataljon 132. grenadirskega polka pod poveljstvom stotnika Neuberta se je posebno odlikoval v teh bojih.

V južni Italiji pridobivajo boji na silovitosti zaradi uporabe novih sil na obeh straneh.

Pri Nettunu je nadaljeval sovražnik svoje težke napade proti severu in severovzhodu. Njegovi poizkusi proboja so v težkih bojih krvavo propadli.

Na južnem bojišču na področju Minturno-Castelforte se je včeraj sovražnik zaradi velikih izgub omejil na krajevne napade. Dočim smo po hudi borbi ponovno izgubili Monte Jugo, so bili pri Cassinu odbiti močni napadi in zapadno od San Elije smo zopet osvojili v protinapadu več višin.

Ob jadranski obali je v strnjenem obrambnem ognju propadel sovražnikov sunek s podporo oklopnikov.

V jutranjih urah 31. januarja so potopili nemški brzi čolni ob angleški obali v močno zavarovanem konvoju dve ladji s 5500 brt in eno stražno ladjo.

V borbi proti angloameriški oskrbovalni mornarici sta potopili vojna mornarica in letalstvo v januarju 31 trgovskih ladij s 178.000 brt., 51 nadaljnjih ladij z 249.000 brt je bilo z bombnimi in torpednimi pogodki tako težko poškodovanih, da utegnemo računati s potopitvijo mnogih teh ladij. Izmed sovražnikovih bojnih ladij je bilo potopljenih 28 rušilcev, 4 podmornice, 2 stražni ladji in 10 izkrcevalnih vozil. 3 križarke, 6 rušilcev in 25 izkrcevalnih ladij je bilo tako težko poškodovanih, da lahko računamo z izgubo dela teh ladij.

Nad zasedenimi zapadnimi ozemlji in ozemljem Reicha je bilo v zadnjem mesecu sestreljenih 806 angloameriških letal, od tega 665 letal, po večini štirimotornih bombnikov, pri terorističnih napadih na ozemlje Reicha.

Napredovanja v nemški vojski

Führerjev glavni stan, 31 jan. DNB. Führer je dne 30. januarja odredil naslednja napredovanja v nemški vojski:

Generalni polkovniki so postali tile generali: šef generalnega štaba vojske pehotni general Zeitzler, vrhovni poveljnik armade pionirski general Janecke, vrhovni poveljnik armade pehotni general Weiss in šef vojaškega vodiljeskega štaba topniški general Jodl.

Finsko vojno poročilo

Helsinki, 1. febr. DNB. Vojno poročilo z dne 1. februarja se glasi:

»Na bojiščih mestoma spopadi med izvidniškimi oddelki. V severnem delu ožine Maaselkae je prodrl večji sovražnikov napadalni zbor do nekega našega oporišča, vendar je bil s takojšnjim protisunkom razbit«.

Mogočen odmev Führerjevega govora

Nemška zmaga bo obvarovala Evropo pred boljševiško nevarnostjo

V Bolgariji

Sofija, 31. jan. Ponedeljski listi prinašajo Führerjev govor in podčrtujejo odločnost, s katero je govoril Führer. Opozarjajo, da je Führer označil angleško imperijalistično politiko kot krivca te vojne in da je odločilni problem te vojne spor med Nemčijo in boljševizmom.

Na Danskem

Kodanj, 31. jan. Tukajšnji listi so z velikimi naslovi prinesli Führerjev govor. »Berlinske Tidende« pravi v svojem podnaslovu: »Ako bi se zrušil nemški Reich, se ne bi mogla nobena država več v Evropi uspešno upirati novemu vdoru Hunov.« »National Tidende« poudarja v podnaslovu Hitlerjevo prepričanje o nemški zmagi.

Na Madžarskem

Budimpešta, 31. jan. Vladni list »Magyar Orszag« se ob Führerjevem govoru bavi z vzroki in cilji te vojne, ki so jih ob pričetku vojne navajali Angloameričani, in prihaja zaradi brutaliziranja bojevanja, posebno zaradi angloameriških terorističnih napadov do zaključka, da so ti danes brezpredmetni »Karkoli tudi iščejo«, piše list, »vendar ne preostaja nič drugega kakor Hitlerjeve besede, da je glavni cilj in pravi smisel sedanje vojne borba boljševizma proti Evropi, kak drugi cilj in kak drugi smisel pa se ne da nikakor ugotoviti.«

Na Slovaškem

Bratislava, 31. jan. Ob obletnici prevzema oblasti narodnega socializma je bilo v Prešovi veliko zborovanje. Govoril je min predsednik Aleksander Mach. Med drugim je izjavil, da je narodnosocialistična Nemčija danes edini trdni steber, ki se ga danes oprijemajo evropski narodi, da jih ne bi boljševizem pomedel. Slovaški narod in njegova vlada sta trdno odločena, da se ne bosta zgolj oklepala evropskih idealov, temveč bosta dala vse svoje moči v borbo, ki jo vodi Evropa pod vodstvom Adolfa Hitlerja proti sovražnikom. Slovaški narod ne bo sovražnikova agitacija nikoli zapeljala.

V Hrvatski

Zagreb, 31. jan. Tisk posveča svoje uvodnike zadnjemu Führerjevemu govoru. »Hrvatski narod« piše: »V Hrvatski ni danes nikogar, ki ne bi umel ceniti veličine dela Adolfa Hitlerja. Izkušnja, ki si jo je hrvatski narod pridobil v zadnjih dveh letih in pol, ko je bil v lastni državi napaden od boljševiških tolp, je še utrdila njegovo evropsko orientacijo in njegovo prepričanje o zmagi evropske stvari, katere uspešen prvi borec je Führer velikonemškega Reicha. Hrvatski narod se je postavil na stran Nemčije, ker je le-ta edina v položaju, da reši evropske narode.«

V Rumuniji

Bukarešta, 31. jan. Führerjev govor obvladuje naslovne strani tukajšnjega tiska. »Ecoul« izjavlja: »Vse pretekle boje narodno-socialistične stranke prekaša današnji ogromni politični in vojaški boj, od čigar konca ni odvisna le usoda Nemčije, temveč vse Evrope.« »Viatza« ugotavlja, da je danes bodočnost evropskih narodov odvisna od obrambne moči nemške vojske. Danes je treba odbiti navale vzhoda z vojaško silo in ne z diplomatskimi intervencijami. To pa lahko stori le nemška vojska. »Capitala« ugotavlja, da bi nemška zmaga pomenila ohranitev Evrope, dočim mora zmaga sovjetske Rusije prinesti zlom vsega kontinenta.

Bukarešta, 31. jan. »K sreči za Evropo je narodnosocialistična Nemčija postala resničnost«, izjavlja »Porunca Vremii« k Führerjevemu govoru in piše: »V Reichu uresničena socialna pravičnost ščiti nemški narod pred slehernim notranjim razkrojem. Njegova edinost je nadaljnji element moči Reicha, dočim mu silna nemška vojska daje moč, da z uspehom vodi borbo, v kateri gre za usodo celine.«

Na Japonskem

Tokio, 30. jan. Ob 11. obletnici prevzema oblasti je imel japonski radio posebno oddajo, v kateri je govoril predsednik japonsko-nemškega kulturnega združenja. Med drugim je izjavil, da vlada med japonskim narodom veliko ogorčenje in zgražanje nad barbarskimi terorističnimi napadi Angležev in Američanov proti Berlinu in tolikim nemškim mestom, največjega občudovanja vredno pa je, da ves nemški narod hladnokrvno in neustrašeno stoji okoli svojega vodje Adolfa Hitlerja v nezlomljivi bojni skupnosti, da doseže končno zmago.

Führerjev opomin

Ob 11. obletnici prevzema oblasti po narodnem socializmu je imel Führer nemškemu narodu po radiu govor, v katerem je z izklesanimi besedami napravil prerez trenutnega vojnega, političnega in diplomatskega položaja. Njegov govor so to pot še s prav posebno pozornostjo poslušali zlasti vsi evropski narodi, ki so jim ta leta vojne razvila pravi čut za smisel, vzroke in cilje sedanjega velikega svetovnega dogajanja. Führerjeva analiza je bila dejansko namenjena tudi njim, kajti alternativa, o kateri je govoril, ne zadeva samo nemškega naroda: »Zmaga Nemčije pomeni ohranitev Evrope, zmaga Sovjetske Rusije bi pomenila njeno uničenje.«

To svojo temeljno misel, ki jo je zaključil z izrazom neomajne vere Nemčije v zmago, je Hitler podkrepil s prepričujočimi ugotovitvami. Jasno je prikazal smisel sedanje borbe: »Danes ni več vprašanje, ali bo v sedanji vojni ohranjeno ali obnovljeno staro ravnotežje sil, temveč edino vprašanje je, kdo bo imel ob koncu tega boja v Evropi glavno besedo, ali evropska družina narodov, ki jo predstavlja njena najmočnejša država, ali pa boljševiški kolos.« V tej zvezi je obračunal tudi z zahrbtnim židovskim zavajanjem evropskega javnega mnenja, češ da bi mogla tudi Anglija tvoriti jez proti naskoku boljševizma na Evropo. Povsem jasna je njegova ugotovitev: »Za Anglijo in Zedinjene države sploh ni več vprašanja, ali naj, odnosno ali bodo lahko po tej vojni same napadle boljševizem, temveč le še vprašanje, ali se bodo lahko v lastnih državah ubranile boljševizma.«

Nekateri najnovejši primeri zelo udarno podkrepljujejo te Führerjeve ugotovitve. Vzemimo samo primer Poljske, pa tudi vseh drugih srednjih in manjših evropskih držav, ki se prav sedaj — bolj ko kdaj prej — tako jasno zavedajo, da se bodo rešile boljševiške nevarnosti le s popolno notranjo strnjenostjo in odločno borbo proti tej kugi, ki se v najrazličnejših oblikah hoče razlesti po Evropi, in to ob popolni pasivnosti Anglosasov, ki so poprej vprav te države obsipali z vsemi možnimi jamstvi za njih popolno narodno in državno neodvisnost. »Angleži,« pravi Führer, »niso niti v stanju, da bi nastopili proti svoji lastni, z boljševizmom okuženi opoziciji z drugo politiko, kaj šele, da bi le-to lahko uspešno izvedli.« Povsem logičen je zato tudi Führerjev zaključek: »Mnenje, da bi le še utegnilo priti do mirnega sožitja ali celo do izravnave lastnih interesov s snovatelji tega razkroja narodov, ni nič drugega kakor upanje, da je človeško telo zmožno trajno asimilirati tudi kužne bacile.«

Problem zajezitve boljševiške nevarnosti, ki preti tako vsej Evropi in ostalemu svetu kakor vsakemu posameznemu narodu v tej borbi, je s tem realistično prenešen iz mednarodnega in vojnega območja na ožje notranje-politično, odnosno narodno območje, torej na teren, na katerem je vsak narod posebej dolžan storiti vse, da si z odstranitvijo boljševiških bacilov zavaruje svoje lastno narodno življenje in se ohrani tudi po tej vojni. Kar velja na splošno za vse evropske narode, velja seveda v enaki meri tudi za slovenski narod, ki je točnost Führerjevih ugotovitev o komunistični kugi spoznal že na lastni koži. Prav zato se je prostovoljno odločil, da zagrabi boljševiško nevarnost konkretno, to se pravi na svojem lastnem ozemlju in se je v svojem interesu in v interesu vse kulturne Evrope predvsem sam otrese. V tem smislu je vsak evropski narod danes sam svoje sreče kovač. Od njegovih zdravih narodnih sil, ki se hočejo zoperstaviti slehernemu rušenju njegove edinosti, bo odvisno, ali bo konec te vojne dočakal kot zdrav in čvrst ali pa kot notranje zlomljen in okužen organizem.

Zgodovina bo nekoč zabeležila, da je tudi mali slovenski narod še ob pravem času spoznal nevarnost, na katero je tako jasno pokazal Führer v svojem poslednjem govoru, pa je tako tudi sam doprinesel svoj delež k ozdravljenju vse Evrope. To spoznanje se je vtelesilo pri nas v domobranski misli kot najboli naravnem, zdravem in učinkovitem odporu vseh resnično narodnih sil proti vsem razkrajajočim elementom, predvsem pa proti komunističnim tolpam, ki so naš narod hotele pahniti v prepad, iz katerega bi ne bilo več nobene rešitve.

—du.

Hudi boji na vzhodnem bojišču

Južno od Pogrebišča odrezane boljševiške sile — Izjalovljeni sovražnikovi poizkusi prodora med Pripjetom in Berezino

Berlin, 31. jan. DNB. Navzlic odjugi, ki je zaradi novozapadlega snega in deževja še bolj izpremenila prostrana področja vzhodnega bojišča v močvirje, niso 29. januarja prav nič popustili boji. Njihova žarišča so bila na jugu med Čerkasi in Pogrebiščem, v srednjem odseku med Pripjetom in Berezino in na severu na izbočenem frontnem loku med Finskim zalivom in izvirom reke Luga. Boji pri Kerču, zapadno od Polonega in severno od Nevelja so bili sicer taktisto hudi, vendar pa so imeli zgolj omejen pomen.

Največje napore je podvzemal sovražnik na severu vzhodnega bojišča. Severnozapadno od Ilmenskega jezera je tipal dalje proti zapadu v smeri Luge, južno od Leningrada pa je pritisnil s področja Gačine najprej proti jugozapadu, pozneje pa proti zapadu v smeri na Jamburg in odsek severnozapadno od tam. Vzhodno od Jamburga je bojna skupina neke pehotne divizije preprečila poizkuse prodora sovražnikovih oklopnih brigad in pri tem že v četrtek uničila vse razen sedem napadajočih oklopnikov. V petek je uničila nadaljnjih 40 oklopnikov in je tako v dveh dneh sestrelila skupno 83 sovražnikovih oklopnikov.

Med Pripjetom in Berezino so sovjetske čete obnovile svoj pritisk predvsem na južnem krilu, da bi razširile tamošnji vdor. Namera je izpodletela, ker je neki grenadirski polk v trdovratnih protinapadih iztrgal sovražniku že izgubljeno vas in s tem omogočil postavitev nove obrambne fronte. Dalje proti severu so napadli boljševiki brezuspešno štirikrat v moči bataljona. Vdrle sile so bile v boju iz bližnje z golim orožjem vržene nazaj.

Šest dni trajajoči nemški napadi južnozapadno in južnovzhodno od Pogrebišča so sedaj dovedli do odrezanja močnih boljševiških sil. Deli devetih sovjetskih divizij so bili odrezani od ozadja in stisnjeni v dveh kotlih. Razbremenilni napadi s severa so se izjalovili, pri čemer je bil sovražnikov napadalni klin 44 oklopnikov s sestrelitvijo 35 oklopnikov razbit. Ena izmed obkoljenih skupin je poizkušala izpad proti vzhodu, nemški oklopniki pa so jo zgrabili z boka in uničili. Boj za popolno uničenje obkoljenega sovražnika in očiščenje osvojenega ozemlja so v teku.

Med Belo cerkvijo in Kirovgradom so boljševiki ponovno napadli na istih mestih kakor doslej in sicer z velikimi silami. Južnozapadno od Čerkasov se je posrečilo sovražniku s koncentracijo močnih pehotnih, konjeniških in oklopnih sil napredovati. Nato je poizkušal razširiti vdor proti jugu, tukaj pa je bil v še trajajočih težkih bojih prestrežen. Nemške čete so sestrelile 15 oklopnikov, s protinapadi vrgle sovražnika z nekega v smeri glavnega napada ležečega kraja in preprečile nameravani prodor. Severnozapadno od Kirovgrada je bilo izmed 25 napadajočih oklopnikov uničenih v ognju nemškega težkega orožja 22 oklopnikov. Tudi istočasno proti nemški frontni izboklini zapadno od srednjega Dnjepra s severa s področja Bele cerkve pročeti sovražnikovi sunki so dovedli do ogorčenih obrambnih bojev. Njihov izid je še popolnoma nejasen.

Razen na teh težiščih zimske bitke je prišlo tudi do nadaljnjih spopadov predvsem zapadno od Polonega in severno od Nevelja. Na teh mestih so hotele nemške čete uničiti prednosti, ki si jih je sovražnik priboril z velikimi izgubami.

Zapadno od Polonega so nemške čete z napadi zopet osvojile več krajev, dočim so severno od Nevelja z neoviranim izognjenjem na skrajšano bojno črto odvzele sovražnikovim sunkom njihovo udarno moč. Pri tem so se umaknile iz železniškega križišča Novo-sokolniki, ki je bilo že več tednov kot izpostavljeno oporišče v pravem bojnem pasu in je zaradi obstreljevanja in miniranja postalo ena sama razvalina. Sovjetske čete so novo glavno bojno črto otipavale v krajevnih akcijah, napadalne čete pa so bile že daleč pred črto prestrežene in so se morale vrniti.

Močne nemške letalske sile so predvsem na žariščih na jugu vzhodnega bojišča učinkovito napadale sovražnika. Nemške napade južno od Pogrebišča so stalno podpirale in razbremenile nemške med Kirovgradom in Čerkasi se boreče oddelke z bombardiranjem sovražnikovih postojank, oklopniških klinov in rezerv.

Tudi pri Kerču, kjer so krajevni boljševiški sunki že pred nemškimi postojankami propadli v strnjenem ognju, so nemška letala napadala sovražnikove izhodiščne postojanke. Pri tem so z dobrimi pogodki prizadela sovjetskim četam občutne izgube ljudi in vojnih potrebščin.

Berlin, 31. jan. DNB. Velika zimska bitka na vzhodnem bojišču stoji še vedno pod vplivom hudih bojev na zunanjih krilih, čeprav so boljševiki razvili tudi v srednjem odseku živahno delovanje in so zjutraj 31. januarja po daljšem odmoru prešli v napad tudi severnozapadno od Vitebska. Iz južnega odseka so že prispela prva številčna poročila o nemški napadalni bitki na področju pri Pogrebišču, kjer je bilo razbitih v enem tednu 12 sovjetskih strelskih divizij in več oklopnih zborov, privedenih nad 6300 ujetnikov, uničenih ali zaplenjenih pa nad 700 oklopnikov in udarnih topov, 213 težkih havbic, 468 protiletalskih topov, 300 motornih vozil in ogromne množine drugega vojnega materiala. Bojne jate nemškega letalstva so delovale predvsem v južnem odseku. Bombardirale so pri Bjeli cerkvi in Kirovgradu sovjetske napadalne kline ter so razrušile 18 oklopnikov. Močna krdela težkih bojnih letal so napadala predvsem premike čet v bližnjem zaledju, medtem ko so skupine rušilnih letal podnevi in ponoči zasipavala z bombami ceste in železniške zveze. Nemški lovci so sestrelili 22 sovjetskih strojev. Dve nemški letali se nista vrnili na svoje oporišče.

Boji v južni Italiji

Berlin, 31. jan. DNB. O bojih na predmostju pri Nettunu poročajo, da so se težišča angloameriških napadov osredotočila na prostor pri Aprilji in pri Cisterni. V težkih in izredno krvavih bojih se je posrečilo nemškim četam povsod odbiti poizkuse prodorov proti severu. Na področju južno od Ardea so napadalci vrgli v boj do 70 oklopnikov, ne da bi mogli doseči najmanjši prodor. V prostoru Aprilije so napadli prvikrat močnejši oddelki oklopnih sil v moči približno ene brigade. Tudi ta poizkus prodora za vsako ceno je propadel. Nemški protimanever je ustavil oklopne in pehotne sile na črti, skrajšani za nekoliko km, daleč južno od roba Albanskih gora. Na področju pri Cisterni so nastopili močni ameriški oddelki proti nemškim sprednjim postojankam na 12 kilometrov širokem pasu pod zaščito jutranje megle. S podporo težkega topništva so prodrli sprednji oddelki sovražnika začasno do Cisterne. Odločna, deloma z boka izvedena nemška protiakcija pa je odrezala ameriške prednje napadajoče oddelke od njihovih zvez z zaledjem. Pri tem je bilo ujetih 699 mož. Z nemškim protisunkom je bila nato popolnoma vzpostavljena prejšnja bojna črta. Najtežje izgube sta utrpeli včeraj ameriška 3. pehotna divizija in ameriška 82. padalska divizija. V celoti je bilo včeraj na predmostju ujetih 921 Britancev in Američanov, uničenih ali zaplenjenih pa 11 oklopnikov.

Na morju pred Nettunom in Anzijem so potopile nemške letalske sile ladjo za protiletalsko obrambo in tri polno natovorjene oklopne čolne invazijskih čet. Dve večji oskrbovalni ladij sta bili zadeti z bombami in sta zgoreli.

Tudi v odseku ob tirenski obali je prišlo včeraj do težkih bojev. Vzhodno od Castelforta je bila neka višina blizu Monte Juga z nemškim protisunkom zopet zasedena. Tu se je predalo 64 Američanov, ki jih je nemški topniški ogenj popolnoma spravil ob pogum. Poleg tega je bilo naštetih 146 padlih Američanov.

Ne manj srditi so bili boji severno od Casina in severnozahodno od San Elia, kjer je ameriška 5. armada ponovila poizkuse prodora v povečanem obsegu. Neznatno pridobitev na ozemlje je plačal sovražnik, ki je samo na tem mestu izgubil 8 oklopnikov, z največjimi žrtvami. Na jadranski strani so bili opaženi veliki premiki v odseku britanske 8. armade. Neko britansko zbirališče tankov je bilo z havbicami obstreljevano. Pri tem je bilo uničenih šest bojnih vozil. Dva napada vojakov britanskega imperija na obalni cesti sta bila navzlic močnemu sovražnemu topniškemu ognju že pred nemškimi črtami razbita.

Teroristični napadi na benečanska mesta

Rim, 1. febr. Mesta Bologna, Verona in Udine ter več krajev na Beneškem so v ponedeljek napadli težki angloameriški bombniki. Veliko število civilnih stanovanj je bilo upepeljenih. V zadetih stanovanjskih okrajih so izbruhnili veliki požari. Število človeških žrtev je veliko.

Komunisti povsod enaki

Doživljaji črnogorske medicinke v 40 dneh komunistične strahovlade v njenem domačem kraju

»Deutsche Adria-Zeitung« objavlja pod naslovom »40 dni Titovega režima« pripovedovanje 21 letne črnogorske medicinke Dušice, kaj vse je doživela v 40 dneh, ko je bil njen domači kraj pod komunistično strahovlado. Njen kraj je imel poprej to srečo, da komunisti ves čas niso mogli vanj, dokler jih niso tudi v Črni gori po svoji izdaji podprli badoljevci. Potem so prihrumeli tudi tja in ostali štirideset dni, ko so jih spet pregnale nemške čete. O svojih doživljajih v tem času je pripovedovala Dušica, nemškemu vojnemu poročevalcu Richardu Fricku med drugim:

»Ko so prišli komunisti k nam, so takoj ustanovili »narodno osvobodilni odbor«, ki je imel svoj sedež v občinski hiši. Prvo delo tega odbora je bilo, da je pripravil razne kleti in druge primerne prostore za ječe, v katere so že kmalu začeli spravljati prve žrtve. V zapor je prišel tudi vsak, ki se ni redno udeleževal komunističnih »mitingov« in drugih prireditev, katere so prirejali dan za dnevom.

»Narodno-osvobodilni odbor« je takoj v prvih dneh popisal vse ljudi in nato proglasil »prostovoljno mobilizacijo«. Priredil je več mobilizacijskih mitingov, na katerih so govorniki ljudi vabili k pristopu v komunistične oborožene oddelke. Ker pa se nihče ni javil, so polovili in prisilno odvedli vse moške od 18. do 25. leta, starejši letniki pa naj bi prišli na vrsto kasneje. Do tega pa ni prišlo, ker so bili komunisti prej pregnani.

Komunisti so prišli tudi v bolnico, v kateri sem jaz pomagala zdravnikom. Vse zdravnike so napodili, češ da so »nasprotniki osvobodilnega pokreta«, za vodjo bolnišnice pa so postavili nekega beograjskega zdravnika, katerega so kot ujetnika pripeljali s seboj. Za podporo so mu pustili mene in dva italijanska sanitejca. Nekega dne so zdravnik in oba italijanska pomočnika pobegnili. Sedaj so zaprli tudi mene ter me obdolžili, da sem jim pomagala pri begu. Dnevi, ki so sledili, so bili naj težji v mojem življenju in jih ne bom nikoli pozabila. Vsako noč so me zbudili okrog polnoči in me vlekli k zaslišavanju. Deset moških me je vselej obdalo in vsi so me kar križem obsipali z najrazličnejšimi vprašanji. Sedaj sem šele spoznala, kako pokroben vohunski sistem so organizirali. Natančno so bili poučeni o vsakem mojem potu, o vsakem mojem razgovoru. »18. novembra ste bili pri kmetici N. N. ter ji dejali to in to«, so mi očitali. »In 20. novembra ste v tej in tej hiši rekli, da komunistov ne marate«, je pristavil drugi.

Spoznala sem, da vedo mnogo stvari, o katerih sem bila prepričana, da so znane samo meni. Odpirali so vsa pisma, ki sem jih dobivala ali sama pošiljala. Zvedeli so vse, kaj sem kje govorila, in to navadno v precej drugačni obliki, kakor pa sem res govorila. Spletali so na ta način okrog mene mrežo, da sem že kar obupavala nad svojim življenjem, ker so medtem postrelili že celo vrsto nedolžnih ljudi iz našega kraja.

Za vsako ceno so hoteli od mene dobiti podatke o »kontrarevoluciji«. Jaz pa jim nisem mogla ničesar povedati, ker res nisem ničesar vedela. V svojem obupu sem jim rekla: »Saj vendar sami vse veste. Pristavim vam lahko samo še to, da je tukaj vse ljudstvo proti vam.« Nato so me odpeljali nazaj v ječo.

V neki drugi noči mi je rekel eden od njih, ki je moral biti nekak komisar: »Vi ste študentka in imate premožne starše. Nočemo vas ustreliti, ker bi potem ljudje rekli, da uvajamo tukaj metode boljševiške revolucije. Tega pa ne delamo, temveč se borimo samo za osvoboditev ljudstva. Zato tudi vam nočemo ničesar hudega, naredili bi samo radi iz vas dobro komunistko. Povejte nam samo, kaj veste o naših nasprotnikih«. Tudi sedaj jim nisem mogla povedati ničesar.

V naslednjih nočeh pa se je spet vrstila grožnja za grožnjo. Ko sem naposled spoznala med ljudmi, ki so me zaslišavali, dva nekdanja komunistična agitatorja z beograjske univerze, sem prišla do prepričanja, da ne morem računati na nikako usmiljenje, ker sem takrat ravno tako odklanjala vsake zveze s komunisti kakor sedaj. V duhu sem obračunala s svojim življenjem in samo še molila k Bogu«.

*

Nekega dne pa je bila študentka vendarle izpuščena iz zapora. Prepričana je bila, da jo je uslišal Bog, h kateremu se je bila zatekala v svojem obupavanju. Šele kasneje je izvedela, da so se odločno za njo zavzeli bolniki in ranjenci, ki jim je bila prej stregla v bolnišnici z vso požrtvovalnostjo in ljubeznivostjo. Ti so s svojim pritiskom na »narodno-osvobodilni odbor« dosegli ne le to, da je bila izpuščena, temveč tudi to, da se je spet smela udejstvovati v bolnici.

Toda najhujše jo je šele čakalo. Ko so par dni po njenem izpustu začele nemške čete čistiti dotično pokrajino, so člani »osvobodilnega odbora« in drugi komunisti hitro pobegnili. Poprej pa so še na zverinski način pomorili veliko število prebivalcev, one, ki so jih držali v zaporih, in se druge. Ko so po prihodu Nemcev domačini začeli iskati pogrešane svojce, so odkrili grozne stvari. V šupah, mlakužah in jamah, pa v zaporih samih so našli žrtve, pomorjene od komunistov v noči pred njihovim pobegom. Skoro vsa trupla so bila zverinsko izmaličena. Tudi Dušica je našla mrtvi svoji dve najboljši prijateljici in sošolki Desno in Volko. Komaj ju je še spoznala, tako sta bili obe razrezani z noži.

»Še dolgo se ne bom mogla ubraniti solz, kadar se bom spomnila na Desno in Volko in na vso nesrečo, ki so jo Titovi tolovaji v štiridesetih dneh svoje strahovlade priklicali na nas« — je zaključila mlada Črnogorka s solznimi očmi svoje poročilo.

Čiščenje Balkana tolovajskih tolp

Berlin, 31. jan. Skupna bilanca nemških očiščevalnih akcij na Balkanu je za mesec januar izredno bogata. Po obsežnih obkolitvenih akcijah nemških čet v decembru, ki so imele prodoren uspeh ter so velikim tolpam s povzročenimi najtežjimi izgubami zlomile hrbtenico, so predstavljali nemški ukrepi v prvem mesecu novega leta v bistvu ponovno čiščenje. Z rastočimi krajevnimi težišči nemškega delovanja so bila uničena številna tolovajska gnezda, razpršeni tolovaji pa ujeti. S stalnim zasledovanem razbitih tolovajskih skupin je bilo učinkovito preprečeno njihovo ponovno združenje v večje skupine. Tolovaji, ki so bili kljub zavezniškim svetovalcem in boljševiškim ščuvalcem razbiti, so sicer poizkušali izvršiti nekaj krajevnih razbremenilnih podjetij, tako n. pr. na področju svojega bivšega glavnega stana Tuzle in pri Banja luki, vendar so morali prav ob teh prilikah doživeti uničujoče poraze. Z nemške strani je bilo v januarju naštetih 8914 padlih tolovajev, tako da znaša samo od Nemcev ugotovljeno število mrtvecev v decembru in januarju 23.636. Število ujetnikov je bilo v obeh mesecih približno enako veliko. Pri tem je treba upoštevati, da so Titovim tolpam zadane nepopravljive izgube dejansko še mnogo višje, ker so izgube le tolpe poleg od Nemcev ugotovljenih izgub brez dvoma še nadaljnje mrtve in težko ranjene. Široka področja evropskega južnovzhodnega ozemlja so bila z uspešnimi akcijami zadnjih dveh mesecev že v toliko pomirjena, da jih je bilo mogoče prepustiti krajevnim narodnim zaščitnim oddelkom, nemške čete pa so s tem postale proste za nadaljnje varovalne ukrepe.

Moskva proti jugoslovanski begunski vladi

Berlin, 1. febr. Govorice o ponudbi jugoslovanske vlade Moskvi za sklenitev medsebojnega pakta, zaznamujejo v političnih krogih prestolnice z zanimanjem, zlasti še, ker Reuter razširja domneven Stalinov odgovor, da noče imeti z jugoslovansko begunsko vlado nič skupnega. Moskva zasleduje torej tudi proti tej begunski vladi, pravijo v Berlinu, ne glede na to, kakšno je ozadje teh govoric, enako politiko kakor proti poljski vladi.

*

Bivši komunist obsoja komunistično tolovajstvo

Iz objav v naših listih je tudi našim čitateljem znano, s kakšnim ponosom in navdušenjem so komunistični tolovaji na Primorskem oznanjali svojim zapeljancem, da je v »osvobodilni odbor za Primorsko« vključen tudi italijanski komunist Ferdinand Marega iz Tržiča.

Sedaj javlja »Deutsche Adria-Zeitung«, da je ta bivši komunist dne 31. januarja t. l. ob 10. uri zvečer govoril v tržaškem radiu in da je bil njegov govor takoj nato prečitan tudi v hrvatskem in slovenskem jeziku. V pojasnilo naj navedemo, da je bil ta bivši član pokrajinskega odbora OF za Primorsko aretiran o priliki očiščevalnih akcij nemške vojske v bližini Gorice v decembru lanskega leta. Do tedaj je razvijal živahno delavnost kot komunistični govornik in agitator. Sedaj pa se je spreobrnil in je vzroke svoje spreobrnitve navedel v navedeni oldaji. Menda bi zaman iskali bolj zgovoren dokaz proti delovanju tako zvane »osvobodilne vojske« komunističnih telovajev na Primorskem kakor je ta edinstven primer, da se celo eden izmed voditeljev početja odvrne od njega, ko je na lastne oči videl, kako brezumno je in kako prinaša ljudstvu samo neizmerno nesrečo.

Prihodnja številka „Jutra“ bo izšla v četrtek zvečer.

Zimska pomoč

Iz pisarne odbora za »Zimsko pomoč« smo prejeli:

Tvrdka Jellinčič Izidor z Rakeka je darovala Zimski pomoči 1 vagon drv. Ker so potrebe velike in je mnogo družin brez kuriva, nujno vabimo tudi druge trgovce, da darujejo kurivo. Dvakrat da — kdor hitro da!

Nujno potrebujemo še dva večja lokala za prostore Zimske pomoči. Ponudbe pošljite odboru Zimske pomoči — Puccinijeva ulica 9-I.

Literarno-glasbeni večer v Drami je prinesel Zimski pomoči 50.000.— lir čistega dobička.

Za informacije glede »Zimske pomoči« kličite: 47-71 (int. 44)! Prostori »Zimske pomoči« so v Puccinijevi ulici 9-I. nad. Denarne prispevke pošljajte po čekovnih položnicah na »Pokrajinski podporni zavod — Zimska pomoč — ček. račun 16.580«.

Uspehi nemških strelcev pri Vitebsku

Berlin, 31. jan. DNB. V bitki pri Vitebsku so imeli boljševiki izredne izgube. Strelci in lovci oklopnikov ter napadalni topničarji so od srede decembra uničili nad 1200 sovjetskih oklopnikov, toda tudi število oklopnikov, uničenih od gren[illegible] je visoko. Nabrušenoslni strelec oklopnikov je bil poročnik Ernst, ki je od 19. decembra sam sestrelil s svojim težkim protioklopnim topom 46 sovjetskih oklopnikov. Tudi nemški »Tigri« so dosegli visoko število sestrelitev. Neka edinica »Tigrov«, ki je bila od 5. julija 1943 v borbi na srednji fronti, je uničila 446 sovražnikovih oklopnikov, od tega 89 oklopnikov in 55 topov v desetih dneh pri Vitebsku. Pomoč težkih nemških oklopnikov se je pokazala med drugim v borbi nekega »Tigra«, čigar strelec je doživel ognjeni krst. Osem boljševiških oklopnikov je prodrlo v mesto. »Tiger« pa je nastopil proti njim. Prvi trije streli so zgrešili cilj, toda četrti je zadel v polno. S petim je uničil strelec drugega »T 34«, in po enournem boju je bilo uničenih vseh osem sovjetskih oklopnikov.

Navzlic ogromnim izgubam oklopnikov so boljševiki neprestano nadaljevali množične napade. Pri tem so ponovno zašli nemški oddelki v nevarnost, da bodo obkoljeni in uničeni. Tako sta bila na pr. s sovjetskim napadom v moči 2000 mož nehote in 25 oklopnikov ločena od svoje divizije 2 nemška lovska bataljona in obkoljena. Kot edini izhod je še preostala ozka cesta ob zamočvirjenem obrežju nekega jezera. Ko pa je bojna skupina v nočnem pohodu hotela uporabiti to pot da bi se zopet priključila glavni bojni črti, je nenadoma zašla v bočno zasedo številnih strojnic. Ne da bi čakal povelja, se je prebil višji desetnik Reichman na neko ugodno točko in zasul s svojo strojnico besno streljajoče sovražnikove strojnice. S tem je sicer pritegnil ves sovražnikov ogenj nase, toda ni popustil in je tako dolgo obstreljeval sovražnikova gnezda strojnic, dokler nista oba bataljona prešla nevarni kraj. Kot poslednji mož se je potlej pridružil svoji bojni skupini, ki je zaradi samostojne odločitve višjega desetnika ohranila polno bojno moč in utegnila vzeti s seboj vse ranjence in težko orožje ter izvesti pozneje po združitvi s svojo divizijo odločilne protinapade za stabilizacijo celotne obrambne fronte.

Duce italijanski generaliteti

Naloge nove italijanske republikanske vojske

Rim, 31. jan. Italijanski vojni minister maršal Graziani je sklical vse generale nove italijanske republikanske armade, da bi jim obširno poročal o izgradnji italijanske vojske. Nato je maršala Graziania in ostale generale sprejel Duce v svojem glavnem stanu.

Ob tej priliki je imel Duce govor, v katerem je izrazil svoje veselje, ker je videl toliko starih vojnih tovarišev v novi italijanski vojski. Mussolini je omenil Badoglijevo izdajo, ki ni le sramota napram zavezniku, temveč postaja vsled svojih posledic tudi vedno bolj grozotno zločinstvo v zgodovini Italije. Duce je poudaril zasluge maršala Graziania za ponovno ustanovitev italijanske vojske in italijanske domovine. Opozoril je na prisego, ki v svoji novi formulaciji ne pomeni le podreditve republiki, temveč je obenem izraz nove moralne norme. Kdor prisege to prisego, je poudaril Mussolini z velikim poudarkom ta podre za seboj vse mostove.

Naloge nove vojske, je izvajal Duce, obvladuje kategorični imperativ, pričeti končno zopet boj ob strani nemških zaveznikov. Za vsakega pravega vojaka mora biti najhujša duševna muka, ako je v boju za italijansko domovino le navaden gledalec.

Mussolini je zaključil svoja izvajanja s proslavo naporov nemških vojakov v boju za Evropo ter je postavil mladi italijanski vojski nemško vojsko kot najlepši zgled, za katerim mora stremeti.

Kot dan, na katerega bo armada prisegla, je določil Duce 9. februar, ki je kot spomin na 9. februar l. 1849 proslava največjih mož italijanskega Risorgimenta, italijanskega narodnega pokreta v 19. stoletju.

Rim, 31. jan. Po sprejemu maršala Graziania in italijanskih vojaških poveljnikov pri Duceju je bila svečana zaprisega italijanskega vojaškega vodstva. Dva častnika sta držala novo italijansko vojno zastavo, pred katero so se postavili šef italijanskega generalnega štaba general Gambara, poočtajnik za mornarico in za letalstvo ter armadni generali nove italijanske vojske. Maršal Graziani je opozoril na pomen ponovitve zaprisege po novem besedilu ter je zaključil svoja izvajanja z bojnim vzklikom nove italijanske vojske: »Italija!«, ki so ga vsi prisotni navdušeno ponovili.

Nato je maršal Graziani izgovoril besedilo zaprisege ter je poljubil vojno zastavo. Njegovemu zgledu so sledili šef generalnega štaba in ostali prisotni generali.

Proces proti badoglijevskim generalom in admiralom

Milan, 29. jan. Pred posebnim sodiščem za zaščito države je bila dvignjena obtožba proti generalu Robottiju, Vercellinu Caracciolu, Rosu, Vecchiavellu, poveljnikom v Črni gori, Grški in Albaniji se nahajajočim armadam, in generalu Mozu, visokemu komisarju v Ljubljani. Pred istim sodiščem je bila dvignjena obtožba proti admiralom Camploniju, Zanoniju, Moscherpu, Pavesu in Leonardiju. Generali Garibaldi, Roso, Vecchiavelli in Caracciolo ter admirali Campioni Moscherpa in Zanoni so aretirani in so v neki ječi v severni Italiji. Obtoženci se bodo morali zagovarjati, ker so odložili orožje, ne da bi bili napadeni od sovražnika.

Rim, 30. jan. Italijanski general Robotti, proti kateremu je sodišče za zaščito države uvedlo skupno s šestimi generali in petimi admirali obtožbo zaradi sodelovanja pri Badoglijevem izdajstvu je bil v noči na nedeljo aretiran v Rapallu.

Milan, 31. jan. K obtožnici, naperjeni proti sedmim generalom in petim admiralom, katerim bo sodilo posebno sodišče za zaščito države, javljajo še naslednje podrobnosti:

General Garibaldi je bil vrhovni poveljnik italijanskih čet na severnoafriškem bojišču. General Robotti je poveljeval italijanski 2. armadi v Sloveniji in Dalmaciji. General Vercellino je bil poveljnik italijanske armade v Franciji. Obtoženemu admiralu Camploniju očitajo, da je klub vsem možnostim za obrambo prepustil brez boja sovražniku otok Rodos. Enako je obtožen admiral Mascherpa zaradi predaje otoka Lerosa, admiral Caversi pa zaradi obrambe otoka Pantellerie v Sicilskem prelivu. Admiral Leonardo ni branil luke Auguste ter je s tem odprl sovražnikom vrata za vpad v Italijo.

Izmed obtoženih sedmih generalov je uspelo aretirati štiri, izmed obtoženih petih admiralov pa tri. Ostali obtoženi generali in admirali so se z begom rešili aretacije.

Novo Stalinovo slepilo

Berlin, 31. jan. Vest o nameravani preosnovi sovjetske zunanje politične službe po zgledu britanske Commonwealth je zbudila v berlinskih političnih krogih zanimanje. Po tej vesti bi dobile večje republike Sovjetske zveze svoje lastno diplomatsko zastopstvo v določenih državah. S tem bi bilo močno vplivano tudi na rusko-poljska nesoglasja, poudarjajo v neki Reuterjevi vesti. V Berlinu pa poudarjajo, da gre v bistvu samo za novo Stalinovo slepilo, za igro z zamenjanimi vlogami, ker bi taki diplomatski zastopniki prejemali navodila izključno z Moskve. Zanimanje pa, ki ga je ta načrt zbudil v zvezi s poljsko-sovjetskim sporom, kaže, da vidi Anglija v tej ureditvi možnost znebiti se svojih skrbi glede na dejstvo, da se Poljaki sklicujejo na Atlantsko listino in da gradi Stalin za rešitev poljskega vprašanja most, ki si ga želi.

Za obnovo naših porušenih krajev je potrebno tudi železo. — Poiščite doma vse kovinaste predmete, ki jih ne rabite! Darujte jih za obnovo domovine!

Gospodarstvo

Štednja s krompirjem v Nemčiji

Vremenske prilike so v teku lanskega leta v Nemčiji omogočile nadpovprečno letino žita, obenem pa le podpovprečni pridelek krompirja. Zato je nemški vodja kmetov Back odredil, da je treba omejiti potrošnjo krompirja predvsem izven področja človeške prehrane. V prihodnjem letu morajo kmetje povečati s krompirjem posejano površino. Že sedaj pa morajo štediti z zalogami krompira. Predvsem se mora bistveno omejiti potrošnja krompirja za pitanje svinj, pri čemer se da znaten del potebnega krmilnega krompirja nadomestiti s peso vseh vrst in podobnimi pridelki. Za krmljenje se sme uporabljati le krmilni krompir. Krompir, ki je sposoben za človeško prehrano, se v nobenem primeru ne sme pokladati živini. Proizvajalci, ki jim po kritju lastne potrebe za prehrano ostaja tak krompir, so ga dolžni oddati, tudi če so že oddali predpisane količine. Le krompir, ki ni sposoben za človeško prehrano, se lahko pokrmi. Zlasti je treba omejiti potrošnjo krompirja za krmljenje malih živali, ki krompir zelo slabo izkoristijo. Nemška gospodinjstva so prejela navodilo, da morajo kuhati le necluplien krompir, ker se pri tem načinu kuhanja krompir najbolj izkoristi.

V kratkem je pričakovati, da bo z enotnimi predpisi v vsej Nemčiji urejena potrošnja krompirja za človeško prehrano. Štajerska gospodarska skupina za gostinsko obrt v štajerski gospodarski zbornici je dotlej odredila, da se uvedeta v gostinskih obratih dva brezkrompirna dneva. Ob ponedeljkih in četrtkih ne smejo v gostinskih obratih nuditi jedi s krompirjem. Namesto krompirja lahko ti obrati postrežejo z jedmi iz moke.

GOSPODARSKE VESTI

= **Odobritev prodajnih cen** Za vse vrste blaga, ki ga uvažajo trgovci, gostilničarji itd. na katerikoli način v Ljubljansko pokrajino, se mora predno se stavi blago v promet, prositi za odobritev prodajnih cen pri šefu pokrajinske uprave, oddelek VIII. Vsaka kršitev tega predpisa se bo najstrožje kaznovala, blago pa bo zaplenjeno.

= **Stroge kazni za kršitev predpisov o cenah na Gorenjskem.** Radovljiški okrajni glavar je kaznoval blejskega lastnika hotela Ivana Troho z globo 1500 mark in z zaporo obrata, ker je pri prodaji vina v steklenicah zahteval previsoke cene, pri čemer je dosegel dobičke, ki narodno-gospodarsko niso opravičljivi. Vrhu tega mora plačati 8500 mark, ki jih je preveč zaslužil, in nositi vse stroške postopanja. Nadalje je okrajni glavar kaznoval trgovca z deželnimi pridelki Franca Žmitka v Bohinjski Bistrici z globo 10.000 mark in ga obsodil na plačilo stroškov postopanja, ker je pri prodaji suhih gob in zdravilnih zelišč zahteval pretirane cene.

= **Zanimiv razpis nagrade v Nemčiji.** Nemška delovna skupnost za pospeševanje znanosti in tehnike je razpisala nagrado 10.000 mark za ugotovitev postopka pri mletju žita, ki bi omogočil, da bi imela bela moka večjo vsebino vitamina B. Znano je, da ima kruh iz enotne moke večjo hranilno vrednost kakor kruh iz bele moke, predvsem tudi zaradi tega, ker vsebuje enotna moka več vitamina B. Naloga, ki je dana strokovnjakom, obstoja v tem, da ugotove, v katerih delih žitnega zrna se nahaja največ vitamina B in kakšen naj bo način mletja fine moke, da bi vsebovala več tega vitamina. Nagrada je razpisana do 31. decembra 1945.

= **Rastoči življenjski stroški v Zedinjenih državah.** Po uradnih podatkih so se stroški v Zedinjenih državah od januarja 1941 povečali že za 43.5%.

= **Nove delniške družbe v Srbiji.** Po uradnih podatkih je bilo v teku leta 1943 v Srbiji ustanovljenih 20 novih delniških družb. Otvorjenih je bilo 50 novih tvornic in 1500 obrtnih obratov, medtem ko je zaradi vojnih ukrepov prenehalo delovati 300 obrtnih obratov.

= **Dobroimetja Madžarske in Rumunije v lirah.** V zadnjem času so bila med Madžarsko in Nemčijo pogajanja, ki so se nanašala na madžarska dobroimetja v lirah odnosno na vplačila lir za italijanske dobave tekstilnega blaga. Ta pogajanja so bila uspešna in so nemška oblastva pristala na to, da bo tekstilno blago, ki je bilo izdelano na podlagi madžarskih naročil in je bilo že plačano, poslano v Madžarsko. V tej zvezi so bila tudi pogajanja o možnosti bodočega madžarskega uvoza tekstilnih izdelkov iz Italije na podlagi madžarsko-italijanske trgovinske pogodbe. Slična pogajanja so se pričela med Nemčijo in Rumunijo, tudi rumunski uvozniki imajo od predplačil znatna dobroimetja v lirah. Zaradi dogodkov v lanski jeseni pa naročila niso bila izvršena. Kolikor naročenega blaga v Italiji ne bo mogoče dobiti, bo rumunska Narodna banka transferirane zneske uporabila za uvoz drugega blaga iz Italije.

= **Slovaška država je odkupila pištyansko zdravilišče.** Na podlagi zakona iz leta 1940 je bilo uvedeno postopanje za prenos lastništva kopaliških naprav v Pištyanu na slovaško državo. Kakor sedaj poročajo iz Bratislave, je to postopanje zaključeno in bo slovaška država za odkup naprav plačala 43.3 milijona Ks.

Obvestila »Prevoda«

Pozor pred sleparji!

Opozarjamo občinstvo, naj ne naseda samozvanim in nepoklicanim sleparjem, ki v imenu Prevoda izvabljajo od ljudi živilske nakaznice. Zahtevajte od vsakogar, ki bi hotel v imenu Prevoda kontrolirati živilske nakaznice, da se legitimira. Vsak sumljiv primer pa takoj javite Prevodu, Gosposka ulica 12, I. nadstropje, in najbližji policijski stražnici! PREVOD.

* * *

Delitev krušne in koruzne moke na živilske nakaznice v februarju

Določila glede delitve krušne in koruzne moke v mesecu februarju, ki so bila objavljena v časnikih z dne 30. I., spreminjamo tako, da naj delijo trgovci **enotno moko na 20 dnevnih odrezkov, koruzno pa na 9 dnevnih odrezkov na vseh nakaznicah, ki imajo odrezke za kruh ali moko.**

To razmerje je obvezno za vse. Na ta način bodo oddali trgovci pri nakupu moke za ves mesec:

1. Na osnovno živilsko nakaznico: dnevno 186 g enotne moke, oz. 337.5 g koruzne moke, t. j. za ves mesec 3.720 kg enotne in 3.038 kg koruzne moke;

2. na dodatno živilsko nakaznico za ročne delavce (RD) in na dodatno nakaznico za kruh za bolnike: dnevno 82.6 g enotne moke, oz. 150 g koruzne moke, t. j. za ves mesec 1.652 kg enotne moke in 1.350 kg koruzne moke;

3. na dodatno živilsko nakaznico za delavce pri težkih delih (TD): dnevno 165.3 g enotne moke oz. 300 g koruzne moke, t. j. za ves mesec 3.306 kg enotne in 2.700 kg koruzne moke;

4. na dodatno živilsko nakaznico za delavce pri najtežjih delih (NTD): dnevno 248 g enotne oz. 450 g koruzne moke, t. j. za ves mesec 4.960 kg enotne in 4.050 kg koruzne moke;

5. na posebno dodatno živilsko nakaznico za kruh (za zavodarje in noseče žene): dnevno 124 g enotne oz. 225 g koruzne moke, t. j. za ves mesec 2.480 kg enotne in 2.025 kg koruzne moke;

Ker sedanje zaloge koruzne moke pri trgovcih ne bodo zadostovale, bo Prevod objavil v časnikih, kdaj naj trgovci dvignejo nakazila za ostalo potrebno količino koruzne moke.

Delitev graha na živilsko nakaznico za krompir

Na odrezke št. 8, 9, 10, 11 in 12 živilske nakaznice za nabavo krompirja bodo delili trgovci v mesecu februarju skupno 1 kg graha kot je bilo že objavljeno.

Če potrošnik nima vseh teh odrezkov, temveč samo nekatere, potem bo trgovec izdal ustrezno količino graha manj, računajoč na vsak posamezni odrezek 200 g graha.

Januarske dodatne živilske nakaznice za otroke in mladino do 18. leta podaljšane za februar

Ker so v januarju prejeli marmelado na dodatne živilske nakaznice Do. Ma., Do. Mb. in Do. Mc. samo nekateri upravičenci, bodo ostali lahko prejeli marmelado na januarski odrezek omenjene nakaznice naknadno v mesecu februarju, ko bo v časopisih objavljeno. Upravičenci naj zato čuvajo svoje dodatne mladinske nakaznice.

Darujte za siromake! Zimska pomoč še vedno sprejema prispevke

Mošeja v Travniku težko poškodovana

Zagreb, 1. febr. Iz Travnika javljajo, da je bila med zadnjim terorističnim napadom na to zgodovinsko bosansko mesto težko poškodovana druga največja bosanska mošeja, ki jo je v 16. stoletju v arabskem slogu dal zgraditi vezir Sulejman paša. V tej mošeji je bilo spravljenih tudi nekaj relikvij preroka Mohameda. Razen tega je bil tudi Zdravstveni dom težko zadet. Število človeških žrtev cenijo na 100.

✝

Umrl nam je naš ljubljeni mož, oče, gospod

LUKEŽ ALOJZIJ

administrativni kapetan v pok.

Pogreb dragega pokojnika bo v četrtek, dne 3. februarja 1944 ob 3. uri popoldne z žal. kapele sv. Antona, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, 1. februarja 944.

Globoko žalujoči:
Viktorija, žena; Mirko, sin; Milka, hčerka — in ostalo sorodstvo.

✝

Dotrpela je naša ljubljena mama, stara mama, gospa

FRANJA MEZE

GOSTILNIČARKA

Pogreb naše ljubljene mame bo 3. februarja 1944 ob 2. uri pop. z žal. kapele sv. Frančiška, k Sv. Križu.

Ljubljana, 1. februarja 1944.

Globoko žalujoči otroci: Viktor, Vili, Mira, Edi; vnukinja Edita.

Obisk v protituberkuloznem dispanzerju

Ljubljana, 1. februarja.

Zadnjič me sreča na cesti star znanec. Pogovarjava se o tem in onem in kmalu je beseda nanesla tudi na bolezen. Potožil mi je, da je bolan, da se mu je razvnelo njegovo staro jetično ognjišče na pljučih in da se sedaj zdravi v protituberkuloznem dispanzerju, kjer dobiva zrak ali kakor pravijo strokovno pneumotoraks. Povabil me je, naj stopim z njim, da opravi svoje zdravljenje za danes, medtem si pa lahko ogledam protituberkulozni dispanzer in njegovo delo.

Po dolgem hodniku Zavoda za socialno zavarovanje sva prišla v ozko in dolgo čakalnico, ki je bila polna ljudi. Presenečen sem obstal, ko sem videl, da so tu zbrani predvsem ljudje v najboljših letih. Stopila sva v majhno in tesno pisarnico, kjer naju je sprejela prijazna zaščitna sestra in naju povabila, da sedeva in počakava šefa, ki mora v kratkem priti. Medtem ko je sestra pri okenčku sprejemala vedno nove obiskovalce, jih vpisovala in jim dajala najrazličnejše nasvete in navodila, smo se pomenili to in ono o delu in skrbstvu za jetične v Ljubljani.

Vi samo tu preiskujete in zdravite? sem vprašal.

»Ne! To je le droben delček našega opravila. Predvsem je naše delo socialnega značaja. Vsestranska skrb za jetične bolnike in njihovo ožjo in širšo okolico je velik del dolžnosti, ki jih opravljamo pretežno zaščitne sestre. Omenim naj samo obiske pri bolnikih in kontrolo njihovega gmotnega položaja kakor tudi okolice, v kateri živijo. Če se pokaže potreba, priskočiti bolniku na pomoč z denarno ali kakšno drugo podporo, je zopet naša dolžnost, da mu jo skušamo izposlovati. Bolnike, ki nimajo stanovanj, postrežbe in podobnega, je treba preskrbeti in jim najti prostor v kakem zavodu; prav tako je treba neprestano nadzorovati posebno majhne otroke, ki so v stiku z bolnikom ali v njegovi bližini. Potrebno je z ustrezajočimi ukrepi nevarnost okužitve preprečiti in jo izolirati. V to široko delo se vključuje kot dopolnilo zdravniško delo, ki je seveda ogromnega pomena.«

Za takšno široko delo seveda potrebujete primerno število osebja.

»Potrebovali bi ga seveda! Posebno v vojnih letih, ko je potrebna neprimerno večja pozornost in opreznost. Toda kakor povsod je tudi pri nas težko v tem pogledu. V zadnjem času sva bili dve zaščitni sestri, ki seveda niti polovice dela nisva zmogli, zdaj sem pa ostala sama. Razumljivo je, da delo peša in se poznajo vrzeli tu in tam, kljub temu, da naprezamo vse svoje sile in posvečamo ves svoj čas skrbi za jetične in vprašanju jetik ev Ljubljani.«

Medtem je stopil v pisarnico šef dispanzerja. Prijazno smo si stisnili roke in se predstavili, nakar naju je povabil v ordinacijsko sobo. Povedal nama je, da prihaja iz Šolske poliklinike, kjer je preiskoval šolsko mladino. V zadnjih dveh letih so preiskave šolske mladine zaradi preobilice dela izključili iz rednih ordinacijskih ur dispanzerja, tako da so te urice posvečene drugim, šolsko mladino pa odpravijo že prej.

»Žal, draga moja, moramo neprestano ugotavljati, da jetika pridobiva na obsegu, da se širi. Pravkar sem bral statistiko za lansko leto in številke so me vznemirile. Lani je umrlo v Ljubljani okrog 19 ‰ ljudi za tuberkulozo. Pomislite — leta 1940 jih je umrlo samo 7 ‰. Vojna, razmere in nesreče, ki so zadele naše ljudi, se tudi tu zelo poznajo.«

Torej se pozna tudi pri Vašem delu to naraščanje?

»Seveda! Pa še kako! Treba je zbrati vso voljo, da zmagamo! To je naše načelo. Seveda je potrebna podpora vseh in pričakujemo, da bodo ljudje razumeli potrebo.«

Kako to mislite?

»Pomagati nam morajo z osebno zdravstveno disciplino. Danes ni več časa, da bi odlašali s preiskavo, če začutimo najmanjše sumljive znake. Laže je telo varovati, kakor zelo oslabljenega in napadenega zdraviti. Tudi stroški so mnogo manjši. In danes je treba na vse misliti.«

Šef dispanzerja naju je nato povabil s seboj v kabino z röntgenskim aparatom, kjer je ob stikalni mizi že čakal mlad medicinec, ki v dispanzerju pomaga.

Ali ste imeli mnogo preiskav v preteklem letu?

»Vprašujete! Če se spominjam prav, smo imeli lansko leto vsega skupaj 22.130 preiskav, od teh 13.130 röntgenskih. To se z drugimi besedami pravi, da smo delali v tej kabinici izpostavljeni nevarnim röntgenskim žarkom vsak dan vsaj eno uro.«

Ali so röntgenski žarki res tako nevarni?

»Zo bolnika ne, ker jim je izpostavljen le malo časa, toda za nas predstavlja ura izpostavljanja tem nevidnim žarkom, ki so na drugi strani storili že toliko dobrega in brez katerih si težko mislimo efektno diagnostično delo pri nas, resno nevarnost. Sicer se varujemo, kolikor je mogoče, toda pri delu je pogosto nemogoče misliti na vse to. Vsakdo, ki se temu delu posveti, mora računati z nevarnostjo, ki se ji izpostavlja. Seveda bi morali pristojni krogi in ljudje upoštevati ta dejstva in nas in naša stremljenja do konca razumeti.«

Pravite, da se jetika močno širi. Kje so vzroki?

»Vzrokov je nešteto. Seveda je med glavnimi splošna oslabelost človekovega organizma v teh časih. Zato so tudi prizadeti po večini ljudje v najboljših letih, ki so izpostavljeni povprečno največjim naporom v vsakdanjem življenju in skrbeh. Lansko leto smo na novo ugotovili 83 odprtih tuberkuloz. Verjemite mi, da je to visoka številka.«

Vrsta ljudi, ki so prišli k preiskavi, se je medtem izmenjala. V ordinacijski sobi je zdravnik začel aplicirati pneumotorakse in opravljal drugo zdravljenje.

Kako to, da toliko ljudi dobiva zrak?

»Čudite se! Skušnje so doslej pokazale, da je zdravljenje s pneumotoraksom pri odprti jetiki na pljučih pravi blagoslov. Seveda smo veseli, če se ta metoda dá uporabiti in če niso potrebne predhodne kirurške intervencije. Z zrakom stisnemo pljučno krilo, ki je bolno, in prisilimo pljučno tkivo, da miruje in da se v tem mirovanju rana, ki je tam nastala, zarašča. Vsekakor je ta metoda zdravljenja od vseh najboljša in pravo suvereno sredstvo v zdravljenju odprte jetike.«

Ali vsakemu, ki je bolan na pljučih, dajete zrak?

»Vsakemu seveda ne, ker so forme obolenja različne. Toda povsod tam, kjer najdemo na pljučih rano, kaverno, in povsod tam, kjer sumimo, da bi lahko obolelo in okuženo tkivo razpadlo v rano, dajemo brezpogojno takoj zrak in vztrajamo potem pri tem zdravljenju včasih tudi po več let. Bolniki se tako privadijo, da nekateri čutijo potrebo po pneumotoraksu. Posebno v današnjih dneh smo zelo previdni, preden opustimo dajanje zraka.«

Poslovil sem se od prijaznih delavcev v protituberkuloznem dispanzerju. Ko sva s prijateljem odhajala po dolgem hodniku na ulico, se nisem mogel dovolj načuditi nezlomljivi volji teh ljudi, ki se vztrajno bore z eno najbolj zavratnih in nevarnih bolezni.

M. L.

To in ono iz Gorice

Gorica, konec januarja.

Tam ob modrozileni Soči, ki je o njej dejal pisatelj Machar, da je lepa kakor malahit, divna kakor pravljica, in da ni menda na svetu krasnejše reke od nje; tam na livadi, ki nam je bila že pred prvo svetovno vojno tako pri srcu, pa pri Šent Mauru in drugod se preraja priroda k novemu življenju. Rast se prebuja, v ozračju čutiš pomladni dih. Lepe sončne dneve smo imeli v obeh najizrazitejših zimskih mesecih, navzlic zimskemu koledarskemu času, ki se pa zanj Goričani mnogo ne zmenimo. Februar — znanilec pomladnega prerojenja — je na pragu. Goriška dekleta se tedaj že pojavljajo na promenadi v kratkih nogavicah, dečki pa veseli in bosi letajo po mestnih ulicah. In prijetne februarske nedelje običajno že vabijo goriške meščane v divno goriško okolico. Šempeter, Štandrež, Solkan, Kronberg in druge okoliške postojanke kličejo sprehajalce in ljubitelje prirode.

Vsak dan prihajajo okoličani v Gorico po tržnih in kupčijskih poslih. Največ jih je v četrtkih, ko preplavljajo zlasti Raštel. In prinašajo vsakovrstne novice iz Brd, Gor in drugod.

Danes se slovenska beseda in pesem zopet oglašata po goriških cerkvah, v javnih lokalih in na goriških ulicah. V vseh štirih goriških župnijah je posvečena poglobljena skrb slovenskim vernikom, tudi mladini. Množijo se slovenske pridige, ki so bile uvedene tudi na prijazni Kostanjevici. Po gostilnah, kavarnah, trgovinah in obratovalnicah ti postrežejo v vljudni slovenščini. Tudi na Goriškem je vzbudila veselje novica, da ima tržaška radijska postaja redne vsakodnevne slovenske oddaje. S pozornostjo sledimo poročilom, predavanjem in glasbenim sporedom. Slovenska pesem milo doni ter nas vzpodbuja.

Iz mestnega središča prideš po Raštelu, mimo stolnice sv. Hilarija in po občinski ulici do goriškega rotovža. Ob pogledu na to zgodovinsko poslopje nam sega misel v njegovo povestnico, ki je zelo zanimiva. Goriška mestna palača je bila zgrajena po načrtih arhitekta Nikolaja Pacassia, ki je napravil načrt tudi za znamenito palačo grofov Attems, kjer je danes nameščen pokrajinski muzej s številnimi zgodovinskimi znamenitostmi. Tukaj je imelo svojčas goriško plemstvo svojo kazino; tukaj so imeli svoj sedež oblastniki generala Murata v 45 dneh francoske okupacije leta 1797. Pa tudi gostje raznih avstrijskih nadvojvod in cesarjev so se zbirali v tej palači, ki jo krasi starinska, umetniška stebrišča lopa, krasno stopnišče in vzorno urejen park, ki je tvoril svojčas udoben skrajšan prehod h Kapucinski ulici ter ulici Rabatta. Zadnja leta prehod ni bil dostopen občinstvu. Omeniti pa je še slovečo »belo dvorano« s slikami Italica Brassa, ki je bil po rodu Goričan, Edvarda del Neri ter drugih goriških umetnikov. Poleg omenjene dvorane slovi v umetnostnem pogledu tudi starinska županova soba.

Usodo in upravo goriške občine vodijo novi možje, ki uživajo zaupanje vseh slojev, vseh stanov goriškega prebivalstva. Goriški rotovž je danes sedež vsem goriškim meščanom pravičnega vodstva. Želeti bi bilo še tega ali onega, vendar smo prepričani, da bo ustreženo vsem upravičenim pričakovanjem slovenskega dela goriškega prebivalstva.

V ospredju našega zanimanja je predvsem šolstvo, saj ima slovensko šolstvo v Gorici svojo svetlo tradicijo. Najtesneje je povezano s spominom na zaslužnega voditelja goriških Slovencev dr. Antona Gregorčiča, ki je dosegel najlepše uspehe svojega delovanja ravno na šolskem področju. Na njegovo pobudo je bil otvorjen leta 1882. v skromnih razmerah v ulici sv. Klare prvi slovenski otroški vrtec, istega leta prvi razred zasebne slovenske ljudske šole v Gorici. Zatem se je slovensko šolstvo v Gorici po dr. Gregorčičevem prizadevanju vzorno izpopolnjevalo. Na njegovo pobudo je bilo namreč ustanovljeno društvo »Šolski dom«, ki je imelo v svojem programu skrb za slovenske šole v Gorici. In v razmeroma kratkem času so vzniknila štiri lepa, visoka, higienično urejena šolska poslopja »Šolski dom«, »Novi dom«, »Mali dom« in »Simon Gregorčičev dom«. Pod streho teh lepih šolskih stavb so se zatekli slovenski šolski vrtci, ljudske šole, deške in dekliške pripravljalnice za srednje šole, nadalje deške in dekliške obrtne šole, razen tega kuhinjska šola in v zadnjih letih pred prvo svetovno vojno tudi slovensko moško učiteljišče z vadnico. Nad 1000 šolskih otrok je posečalo vsako leto tri slovenske otroške vrtce, tri 6-, oziroma 5 razredne dekliške in deške ljudske šole, enorazredno pripravnico za srednje šole, dvorazredno dekliško pripravnico, trirazredno deško in trirazredno dekliško obrtno šolo itd. K temu je treba prišteti še občinsko slovensko ljudsko šolo Pod Turnom.

V novih prilikah gojijo goriški Slovenci upanje, da bo tudi to vprašanje rešeno v prid in korist slovenskemu delu goriškega ljudstva ter šoloobvezne mladine slovenskega pokolenja.

Obnovitveno delo slovenske domovine potrebuje železa! Poiščite vsak kos, ki ga ne potrebujete — in ga izročite skupnosti.

Uspeh Zimske pomoči bo merilo ne le za naš socialni čut, temveč tudi za našo narodno zavest. Vsak naj zato prispeva, kolikor si more utrgati!

Poglavje o milih zimah

Že stare kronike poročajo o zimah, ki so malone sličile pomladi. Približno takšno zimo imamo tudi letos. Že takoj v začetku decembra lanskega leta je kazalo, da se letošnja zima začenja v nenavadnih okoliščinah, to je z malo snegom in bolj toplim vremenom. Ker smo srečno prebili decembrsko in januarsko vreme, smemo pač upati, da nas tudi februar ne bo prehudo razmrazil, čeprav ljudje običajno menijo, da zima ravno meseca februarja zadnjič pokaže škripajoče zobe.

V starih kronikah čitamo o zimah, ko se je vreme naravnost postavilo na glavo. Vendar so mile zime razmeroma redke in njih temperature se zde večkrat naravnost zredne, da jih ne moremo zapopasti. Včasih so takšni nastopi milih zim celo v opreki z vremenskimi napovedmi, kar ni nič čudnega, če pomislimo, da je vremenoslovje še razmeroma mlada veda, zlasti kar se tiče natančnih beležk, ki dado sklepati na zanesljivo preračunavanje vremena v bodočnosti. Nešteto starih zapiskov govori o čestih milih zimah v starem in srednjem veku. Tako n. pr. poročajo med drugim o 28 čudovitih zimah, ki se v pogledu temperaturnih razlik ne dajo meriti z normalnimi zimskimi časi. Neko sporočilo iz l. 1239. n. pr. pripoveduje, kako so vaška dekleta na dan sv. Treh kraljev, to je 6. januarja, trgale vijolice in spletale iz njih venčke. L. 1420. pravijo poročila, da je bilo proti koncu marca tako toplo vreme, da so v tistem času zorele češnje. Tudi v naslednjem mesecu je bilo zelo toplo in ponekod je začelo zreti grozdje, nakar so ga potrgali. L. 1538. so mnoga drevesa cvela meseca januarja. Podobna mila zima je bila leta 1572. Tri najst let pozneje, l. 1585., se je zima prav tako zatajila. Že o Veliki noči tega leta je šlo žito v klasje. Nadaljnje tople zime so bile v l. 1617., 1659. in 1722. O zimi leta 1290. poročajo zapiski, da so ptiči gnezdili in valili mladiče že tja po božičnih praznikih. Skoro po vseh navedenih zimah pa so kronisti zabeležili tudi nenavadne vremenske reakcije. Nenadoma se je topla zima izprevrgla ne v strupen mraz, vendar pa v hudo pozebo. Sadno drevje je večkrat pomrznilo, potem, ko se je vreme zopet obrnilo pa je nekajkrat tudi nanovo vzcvetelo in letina je bila takrat nadvse obilna. Zadnje nenavadne mile zime v novejšem času so bile l. 1748. in 1806. Tega leta je bilo zimsko vreme neki tako toplo, da so že o božiču trgali zrele jagode.

Mnoge rastline in živali nam služijo kot napovedovalci vremena ter kažejo že v naprej, kakšno bo bližnje zimsko vreme. Vse čebulnice, mačehe, kukavice in podobne vrste orhidej poženejo svoje korenine, oziroma gomolje tem globlje v zemljo, čim hladnejša zima se obeta. Ti pojavi so skoro popolnoma zanesljivi in jih poznajo posebno rastlinoslovci. Jesenski podlesek je za vreme tako občutljiv, da znaša razlika njegovih korenin v zemlji v dobi mrzlih zim do 55 cm, medtem ko požene v mili zimi največ 25 cm globoko. Pri pticah se razodeva instinkt o napovedovanju vremena na ta način, da nastopijo pot proti jugu prej ali pozneje. Prav tako se ptice tudi vračajo po občutku, kdaj se bo zima končala ter bo nastopilo toplejše vreme.

V zadnjih desetletjih smo imeli najmilejšo zimo l. 1927. Toplo vreme te zime pa je imelo pozneje jako neljube posledice za kmetijstvo in gospodarstvo.

Od kod rečenice?

Naš občevalni jezik je ves prepleten s stalnimi rekli in besedami, ki jih prištevamo že kar k našemu duševnemu orodju. Neke misli, ki so vzete iz vsakdanjega življenja, se vedno znova vračajo in so pogosto že v davnih časih na določen način in neredko z uporabo stalno ponavljajoče se podobe dobile svoj izraz.

Tako se dogaja, da uporabljamo v mnogih primerih še danes stoletja stare jezikovne vrednote, medtem ko smo na izvor teh rekel že davno pozabili. Zato bo zanimivo pojasniti postanek nekoliko teh podob in besed.

Že marsikdo se je bržkone čudil, da priporočamo nekomu, naj si to in to stvar posebno dobro zapomni s tem, da mu pravimo, naj si jo

»zapiše za uho«.

Ta beseda je v zvezi z nekim pravim običajem v srednjem veku, po katerem so pri sklepanju važnih poslovnih pogodb ali drugih važnih priložnostih (n. pr. pri razmejitvah) pritegovali tudi dečke za priče, da bi v poznejših letih po potrebi imeli še žive dokaze za te priložnosti. Otroku so pri tem dali pogosto zaušnico, da bi si dogodek tembolj gotovo vtisnil v spomin.

Iz stare pravne prakse izvira sploh zelo mnogo rečenic, na primer:

»zlomiti palico nad nekom«.

Spominja nas na simbolni običaj v kazenskem sodnem postopanju, pri čemer so na smrt obsojenemu najprvo prebrali sodbo, potem je sodnik vzel v roko palico, jo zlomil v tri kose, jih vrgel obsojenemu pred noge in izrekel besede: »Sedaj naj ti pomaga Bog, jaz ti ne morem več pomagati!« Prav tako nas spominjajo rečenice, kakor

»položiti roko v ogenj«,

»ožgati si prste«, »potegniti krajšo slamico« in mnogo drugih na običaje pri tedanjih božjih sodbah. Zelo razširjena in vsakemu umevna je rečenica »umivati si roke«, če hoče nekdo povedati, da je nedolžen. Obtoženci so v starih časih mnogokje poskušali dokazati svojo nedolžnost s tem, da so si pred vsemi zbranimi natočili vode in si umili roke. Ta navada je živela tudi med Rimljani in splošno znano je, kako je hotel Pilat v obravnavi proti Jezusu na ta način zvaliti vso odgovornost za njegovo smrt s svojih ramen.

Kaj pa tedaj, če pravimo, da hočemo nekomu

»dati majhen spominek«?

To je v zvezi s starimi cerkvenimi praktikami. V jezuitskih šolah so dajali učencem, ki so kaj zakrivili, kot zunanji znak posvarila listek, na katerem je bila zapisana njihova pregreha. Ta listek je moral posvarjenec nositi vedno s seboj.

Dalje pravimo še danes, če je nekdo dobil še posebno hud ukor, da so mu

»brali levite«.

Sveto pismo, zlasti levitikus, to je tretja Mojzesova knjiga, vsebuje predpise za duhovnike. Na duhovniških zborovanjih, posebno pri zborovanjih stolnih kapitljev, so imeli o teh predpisih predavanja, ki so jim sledile diskusije, pouk in posvarila. Tudi rečenica, da so si nekoga »izposodili po tekstu« ima isti izvor.

Od kod beseda

»hokuspokus«,

ki jo uporabljamo, če hočemo povedati, da nekdo nekoga s svojim vedenjem »za nos vleče«, vara? Ta beseda je nekakšno skoraj latinska tvorba nekdanjih potujočih šolarjev, ki so na svojih poteh poleg drugega uganjali tudi čarovnije in so imeli za te namene med drugim čarovno formulo: »Hax, pax, max, Deus adimax!« Nekateri sicer menijo, da izvira ta čudna tvorba iz obhajilne formule (hoc est corpus meus), a to gotovo ne bo točno, kajti nekdanji čarodeji, ki so svoje življenje količkaj spoštovali, bi gotovo ne tvegali nevarnosti, ki bi jim pretila, če bi ta sveti obrazec oskrunili na takšen način.

»Copatar«

je, kakor znano, mož, o katerem pravijo, da »stoji pod copato«. S tem menimo, da je domače žezlo v nežnih, ne pa v njegovih rokah. Pa zakaj stoji ravno »pod copato«? Zato, ker je bil nekoč običaj, da sta si mož in žena neposredno po poroki prizadevala, da bi drug drugemu »stopila na prste«, to je na nogo, kajti stari so bili prepričani, da bo tisti, ki mu to kot prvemu uspe, potem v zakonu nosil »kravji zvonec«. Tu se moramo spomniti tudi stare navade, ki se je ohranila še med rokoborci, da so zmagovalcu v znak njegove popolne podreditve položili nogo na vrat.

Ali ti je, mladenič, kakšna špelca že

»dala košarico«?

Če ti jo je bodi zaljubljen, da se je to zgodilo samo po rečeneji in pa v naši dobi, kajti v srednjem veku bi jo huje skupil. Takrat so imela dekleta namreč navado, da so nezaželenim snubcem, ki so prihajali vasovat pod njihova okna, spuščala dol pravo košaro, toda s tako slabim dnom, da ga je nesrečni človek nekje med nebom in zemljo s svojo težo brezpogojno predrl in treščil žalostno na tla. Za fante, ki so jim bili všeč, so imela dekleta pri rokah seveda trdnejše košare. Vendar bi skoraj trdil, da je bil oni primer v splošnem redek, kajti zastopnicam lepega spola je bilo pač tudi tedaj mnogo do tega, da bi prišle

»pod avbo«.

Avba je bila namreč zunanji znak poročene žene, medtem ko so dekleta nosila vence.

Za zaključek tega kratkega poglavja, ki bi lahko naraslo na debelo knjigo ali celo na knjižnico debelih knjig, naj še povemo, zakaj nekomu

»vinov posvetimo«,

kadar ga spravimo v beg. Stvar je ta, da so imeli gostitelji v starih časih, ko ni bilo cestne razsvetljave, ponoči dolžnost, da so svojim gostom do doma dali na razpolago spremstvo, ki je nosilo plamenice. Iz tega, vljudnega dejanja se je sčasoma izcimila rečenica, ki nima z vljudnostjo nobenega opravka.

Film in resnica

Ko so vrtili francoski film iz plezalskega življenja »Premier de cordée« (Prvi v navezi), se je poleg igranih padcev in nezgod pripetilo toliko pravih nezgod, da se je filmska družba odločila sestaviti iz tega drug film, ki bo — kakor pravijo udeleženci — enako zanimiv kakor igralni film. Kot prvi je imel smolo mladostni junak, ki je padel v deset metrov globok prepad. Neki drug igralec je dobil skalo v glavo in je nezavesten obležal. Sledil mu je pomožni režiser, nato mož ob kameri, neki nosač in nazadnje celo neki gorski vodnik, ki so dobili vsi kakšno poškodbo. Med resničnimi ponesrečenci je bilo tedaj šest oseb, ki so sodelovale pri tem filmu.

Ločitve v Zedinjenih državah

V ameriškem »ločitvenem raju« Renu v državi Nevadi so izrekli lansko leto nič manj ko 5846 ločitev. To število predstavlja rekord in je dvakrat večje kakor v zadnjem letu pred vojno.

Vročinski val pozimi

Iz New Yorka poročajo, da je letošnja zima ena najtopleših zim v vzhodnih predelih ameriških Zedinjenih držav. V nekaterih mestih, med drugim v New Yorku in Phaladelphiji, je mogoče govoriti celo o posebnih »vročinskih valih« v sedanjem letnem času.

En zdravnik na 4500 prebivalcev

V Kairu in Aleksandriji nameravajo osnovati dve novi medicinski fakulteti, kakor je sporočilo egiptsko ministrstvo za narodno zdravje. Ta ukrep so utemeljili z velikim pomanjkanjem zdravnikov. V celem Egiptu je ta čas samo 35 000 zdravnikov, tako da odpade po en zdravnik na vsakih 4500 prebivalcev.

Hišni starešine, preglejte zaklonišča!

Hišno zaklonišče naj bo prvenstveno v kletnih prostorih in v onem delu poslopja, kjer je nad njim največ nadstropij. Kjer ni kleti, uredite kak prostor v pritličju, lahko tudi veže in prehode, kjer pa ni voznega prehoda.

Odstranite železne rešetke na kletnih in pritličnih oknih ali jih vsaj tako preurečite, da se bodo lahko hitro odstranile.

Lastniki hiš, uredite podstrešja! Tla podstrešja, če so lesena, je treba pokriti s tricetimetrsko plastjo peska ali z zelo finim gruščem. V kotih pa morajo biti nakupičeni kupi peska in pripravljena voda v primernih posodah.

Pavkist se sprejme

Orkester Omnibus je znan daleč naokrog. Igra po kavarnah, na prometnih, v ateljejih za zvočne posnetke itd. Gramoforske plošče razširjajo njegovo ime po svetu.

Pavkist orkestra Omnibus je dolgo štedil; sedaj, ko je spravil potrebno vsoto skupaj, si je vzel nenadno dopust in odpotoval. Treba ga je nadomestiti, že naslednjega dne se je pojavil v listih oglas, ki je nujno, zelo nujno iskal pavkista.

Tudi profesor Azet ga je bral; takoj je odhitel v pisarno orkestra Omnibus.

»Želite?« ga je vprašal tretji fagotist, ki je bil tam sam navzoč.

»Moje ime je profesor Azet. Prišel sem zavoljo vašega oglasa.«

»Izvrstno, prav dobro! Sedite, prosim! Kapelnik bo takoj tu!«

Profesor Azet si je dostojanstveno pogladil dolgo brado in dejal: »Hotel sem vam najprvo povedati...«

Mojster za fagot je položil prst na ustnice: »Sedaj ne govorite! V sosedni sobi sedi naš klavirist. Pravkar zlaga našo novo ulamnico. V takšnem primeru ga ne smemo motiti.«

Med tem ko je profesor Azet spet sedel, je fagotist zapustil sobo. V sosednem prostoru spušča klavir neke melodije iz sebe, ki niso popolnoma nove. Tedaj vstopi drugi saksofonist in zašepeta: »Želite, gospod?«

»Moje ime je profesor Azet. Prebral sem vaš oglas...«

»Zavoljo pavkista? Da, gospod profesor, pavkist je pri nas zelo važen! Naš kapelnik...«

»Hotel sem najprvo povedati...«

»Tiho, kadar jaz komponiram!« je zarjovel glas v sosedni sobi.

Brada profesorja Azeta se je navzdvišila. Saksofonist mu namigne, naj molči. Potem mu zašepeče v uho: »Z našim klaviristom se ni šaliti! V ostalem: ali imate kaj občutka za takt?«

Še preden mu je mogel profesor Azet odgovoriti, da je njegov občutek za takt zlasti do navzočih oseb nedosegljiv, je planil v pisarno klavirist. Vrgel je saksofonista ven in zatulil: »Kaj hočete tukaj? Tu ni ne brivca, ne bradorezca!«

»Moje ime je profesor Azet!« je zajecljal profesor užaljeno. »Prebral sem vaš oglas in sem vam hotel...«

»Molčite in sedite, dokler ne pride kapelnik!«

Profesor Azet je ostal sam. Čez kakšno uro je nastal nenaden hrup. Fagotist je pritekel v pisarno in povlekel profesorja za seboj: »Pridite hitro! V dvorani imamo že skušnje!«

Profesorju Azetu ni vse upiranje nič pomagalo. Zvlekli so ga v dvorano za skušnje. Postavili so ga pred pavke in mu stisnili tolkač v roke.

Kapelnik si je profesorja začudeno pogledal in se obrnil do saksofonista. Ta mu je zašepetal nekoliko besed v uho. Tedaj je kapelnik z nasmeškom pokimal in dejal: »Gospodje, poskusili bomo novo udarnico našega klaviristi! V pol ure moramo v atelje za zvočno snemanje!«

Potrkal je s taktirko. Gosli so zapele melodijo. Kapelnik je namignil profesorju. Nastala je tišina.

»Gospod,« je vzkliknil kapelnik, »štejte vendar takte z nami! Sedaj bi morali vi začeti!«

»Gospod kapelnik, hotel sem vam povedati...«

»Že prav, že prav! Razumem! Malo ste še razburjeni. Začnimo torej še enkrat!«

Gosli so melodijo znova zapele, kapelnik je spet pogledal profesorja. Toda tišina, pavke se niso oglasile! Tedaj je planil kapelnik k profesorju in zavpil: »Človek, saj imate note vendar narobe obrnjene pred seboj!«

»Hotel sem samo povedati...« je dejal profesor ves poten.

»Ničesar nimate hoteti! Vaša naloga je samo ta, da bi igrali na pavke, razumete? Tu nismo kakšna veteranska godba! Kje ste se v ostalem učili igre na pavke, kje ste že sodesovali, da ste se drznili prijaviti na naš oglas?«

»Igre na pavke? Te se nisem nikoli učil!«

»Nikoli? Kako da se potegujete potem za to mesto?«

»Prav nič se ne potegujem za to mesto! Prišel sem iz drugega razloga. Jaz sem predsednik društva za čisti pravopis. V svojem oglasu ste besedo pavkist napisali z »u«, torej »paukist«. Hotel sem vam samo povedati, da je to grda pravopisna napaka!«

NAROČITE SE NA ROMANE

DK

DOBRE KNJIGE

Zbiranje starih kovin in železa za obnovo pokrajine

V Ljubljani bo zbiranje v četrtek, petek in soboto

Za obnovo pokrajine, namreč za obnovo požganih in razrušenih kmečkih domov in gospodarskih poslopij, cest in mostov, sploh za vsa dela, ki naj dajo našemu narodu zopet možnost urejenega, delovnega življenja — bo potrebno mnogo kovinskega gradbenega materiala. V sedanjem vojnem gospodarstvu bo mogoče ta material naročiti samo za zamenjavo starega materiala.

V ta namen bo prirejeno v Ljubljanski pokrajini zbiranje starih kovin in starega železa. Zbiranje bo izvršila šolska mladina po hišah. V poštev pridejo vse vrste kovinskih odpadkov in predmetov, ki so doslužili ali niso imetniku potrebni, posebno pa predmeti iz bakra, brona ali litega železa. Taki dosluženi predmeti, ki v mali količini in za poedinca ne predstavljajo nobene vrednosti, se najdejo v vsakem gospodinjstvu in vsakem podjetju.

Zbiranje v Ljubljani bo v dneh 3., 4. in 5. februarja t. l., v drugih krajih pokrajine pa po navodilih in v dneh, ki jih bodo določila odnosna glavarstva.

Pozivam vse zavedne Slovenke in Slovence, da sprejmejo mlade glasilce obnove domovine prijazno, da jim po možnosti olajšajo njihovo prostovoljno, naporno nalogo in da darujejo za navedeno svrho njim samim nepotrebne kovinske predmete.

Prezident: divizijski general RUPNIK, m. p.

Kronika

* **Deset sinov na bojišču.** Družina Melchuor v Turingiji je lahko ponosna na svoje sinove. Oče in mati imata deset sinov, ki so od najstarejšega do najmlajšega vsi na fronti. Eden izmed sinov je padel junaške smrti v borbi na področju Orla, drugega sina pa pogrešajo izza bitke pri Stalingradu. Štirje sinovi so bili že večkrat ranjeni. Oče ima zdaj 65 let ter je zaposlen v oboroževalni industriji.

* **Novi nemški spalni vagoni za vojake,** ki se peljejo na dopust, so preprosto urejeni, vendar so se izkazali za zelo udobne. Navadni tovorni vagoni imajo ležišča v nadstropjih, na hodniku pa so umivalniki z ogledalom. Vagone kurijo s pečicami, lahko pa tudi s paro. Vojaki, ki so morali prejšnje čase na dolgih vožnjah s fronte v domovino ali obratno prespati cele noči na trdih klopeh, imajo zdaj udobna ležišča in so v polni meri zadovoljni z novimi spalnimi vagoni.

* **Nove odredbe o prodaji vina v videmski pokrajini.** Prefekt videmske pokrajine je izdal v sporazumu z nemškim svetovalcem nove odredbe glede prodaje vina. Proizvajalec, odnosno veletrgovec sme prodati zasebnemu potrošniku brez dovoljenja občine največ 50 litrov vina. Tudi sicer je dovoljeno točenje vina samo od 11 do 14 ter od 18 do policijske ure. Vse te določbe so bile uveljavljene 1. februarja.

* **Devet smrtnih obsodb za umor v Bologni.** V Bologni je bil pred časom na barbarski način umorjen izredni komisar fašistične republikanske zveze Eugenio Facchini. Zaradi sodelovanja pri umoru je bilo obtoženih več oseb, od katerih so bili nekateri obsojeni na 30 let ječe, devet obtožencev pa je bilo obsojenih na smrtno kazen.

* **Roparski napad.** 52 letni trgovec Riccardo Comisso iz okolice Vidma je bil na cesti napaden od dveh neznancev, ki sta ga zvezala, ga nabunkala ter mu naposled ugrabila 10.000 lir.

Iz Ljubljane

u— **Novi grobovi.** V visoki starosti 81 let je v Dobrunjah preminula gospa Helena Lipahova, po rodu Židanova. Za njo žalujejo hčerki Mici in Ivanka, sinova Franc in Joško ter drugo sorodstvo. Na zadnji poti bodo rajno spremili na Svečnico popoldne na domače pokopališče. — V ponedeljek je umrl trgovski poslovodja g. Jurij Schaffer. Bil je dolga leta zvest sodelavec tvrdke Skaberne. Zapušča sestro Malči in drugo sorodstvo. K večnemu počitku ga bodo spremili v sredo ob 14.30 iz kapele sv. Andreja na Žalah na pokopališče k Sv. Križu. — Po dolgem in mučnem trpljenju je preminul stud. tehn. g. Oskar Kovačič. Pogreb bo v sredo ob 15 iz kapelice sv. Petra na Žalah na pokopališče k Sv. Križu. — Za vedno je zapustil svojce višji policijski stražnik v pokoju g. Jožef Kocjančič. Pogreb bo na praznik ob 15 izpred viške cerkve na župnijsko pokopališče. — V častitljivi starosti 92 let je umrl sodni nadoficijal v pokoju g. Ivan Vidmar. Za njim žalujeta rodbini Vidmarjeva in Tkačeva. Na zadnji poti bodo rajnkega spremili v sredo ob 16 iz kapele sv. Jožefa na Žalah na pokopališče k Sv. Križu. — Pokojnim naj bo ohranjen blag spomin, užaloščenim svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje.

u— **Preselitev anagrafskega urada.** Z naredbo šefa pokrajinske uprave št. 8 z dne 26. januarja 1944 preide mestni anagrafski urad v sestav uprave policije v Ljubljani. Zaradi preselitve urad ne bo posloval od 3. do 5. februarja. Dne 7. februarja prične ta urad poslovati na upravi policije, kjer ima svoje prostore v dvoriščni zgradbi.

u— **Zdravniki in zdravnice,** ki so za rajonsko dežurno službo ob alarmih od uprave policije dobili pismeno dodelitev, so vabljeni, naj se od 3. do 5. februarja med uradnimi urami od 9 do 12 in od 15 do 17 javijo pri upravi policije, oddelku za protiletalsko zaščito, v sobi št. 25 v pritličju levo **v palači pokrajinske uprave** z dohodom z Gregorčičeve ulice. S seboj naj prineso svoje osebne izkaznice.

u— **Prodaja vstopnic v gledališču.** Uprava Državnega gledališča v Ljubljani javlja: Na številne pritožbe občinstva, da so vstopnice za posamezne predstave, zlasti za nedeljske, tako hitro razprodane, sporoča vodstvo gledališča: Opera ima skupno 544 sedežev (ložnih, parternih, balkonskih in galerijskih) in 180 stojišč. Drama 416 sedežev in 210 stojišč. Abonentske predstave so že po abonentih domala povsem zasedene, pri predstavah izven abonmaja pa je neko število sedežev in lož službenih, ki so stalno na razpolago oblastem. Razen tega mora biti vedno rezervirano določeno število sedežev za vojaštvo. Preostalo število sedežev je zaradi majhnega obsega gledališč v razmerju z velikim številom interesentov zelo majhno, zato ni mogoče ustreči vsem, ki žele dobiti vstopnice. Ker je na blagajne posebno za nedeljske predstave ogromen naval, blagajne vstopnic ne rezervirajo in smejo posamezniku izročiti po največ 4 vstopnice. Uprava prosi občinstvo, da z razumevanjem vzame to na znanje in da pri blagajnah ne dela nerazpoloženja nasproti vodstvu gledališč in neopravičenih očitkov nasproti blagajničarkam.

u— **Založba »Plug«,** Ljubljana, Miklošičeva 30, je izdala: »Sreča na črepinjah« »Beli kit«, »Sadovi jeze« (dva dela), »Gozdovi in vode vabijo«. Naročniki popust! Zahtevajte prospekt!

u— **Učite se strojepisja! Novi eno-, dvo- in trimesečni tečaji (dnevni in večerni)** prično v četrtek 3. februarja. Največja moderna strojepisnica. Desetprstna metoda. Praktično znanje, vsakomur vedno koristno. Vpisovanje dnevno. Učnina zmerna. Pojasnila, prospekte daje: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.**

u— **»DOLOREX«** tablete se priporočajo pri gripi in boleznih prehlada, ker znižajo temperaturo, olajšajo pa tudi bolečine pri glavobolu, migreni in revmatizmu. »Dolorex« izdeluje lekarna Mr. Bahovec.

Nimam, pravijo, pri tem pa mislijo, kako bodo po vojni gradili palače!

Kako se včasih ljudje motijo...

Kdor si je denar nepošteno pridobil — ta bo še pošteno plačal za Zimsko pomoč...

u— **Knjiga »Beli kit«** je dosegla najvišjo stopnjo tako v vsebinski vrednosti, kakor tudi v kakovosti zunanje opreme. Založba »Plug«, Miklošičeva 30. Zahtevajte prospekt!

u— **Hreščanje in motnje v radijskem aparatu** povzroča zaprašenost. Hitro in temeljito Vam očisti radio aparat ter izvrši potrebna popravila po zelo ugodni ceni tvrdka EVEREST, Prešernova 44.

u— **Spominske narodne razglednice »Premrli ptički«** so izšle v Učiteljski tiskarni. Dobile se bodo povsod.

u— **Dijake, dijakinje,** ki nimajo rednega pouka, opozarjamo na instrukcije vseh predmetov, ki so jamstvo za uspešno dovršitev razreda. Tečaji nemščine, italijanščine, francoščine, angleščine. Najmodernejši način pouka — skupine po razredih — posebne učilnice. **Specijalne strokovne instrukcije, Kongresni trg 2/II. Vpisovanje dnevno.**

u— **Žikin laboratorij izdeluje fosfatno moko za otroke.** Po preizkusih v Dečjem domu je ta moka izvrstnega okusa, lahke prebavljivosti in visoke hranilne vrednosti. Prenašajo jo še prav mali dojenčki od drugega meseca dalje. Ker vsebuje mnogo kalcija in fosforja, ki imata dober učinek na razvoj okostja in zobovja, se fosfatna moka lahko s pridom uporablja tudi pri umetno hranjenih in rahitičnih dojenčkih.

u— **Staršem dijakov-inj in visokošolcev-ik** priporočamo, da zaposlijo svoje hčerke in sinove in jih prijavijo v strojepisni tečaj, ki prične 3. februarja. Praktično znanje, koristno vsakomur. Vpisovanje dnevno. Informacije in prospekte daje: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.**

u— **Za vsa fotografska dela se** priporoča foto Mavec Lojze, Ljubljana, Šmartinska 4. tel. št. 3443.

u— **Važno za vsakogar sedaj in v bodoče** je znanje strojepisja. Novi tečaji prično 3. februarja. Učne ure dopoldne, popoldne ali zvečer po želji obiskovalcev. Zahtevajte prospekt: **»Christofov učni zavod« Domobranska 15.**

u— **Pisalne stroje in radioaparate** kupuje in plača po najvišji dnevni ceni tvrdka EVEREST, Prešernova 44.

BARVARNA IN KEMIČNA ČISTILNICA OBLEK

Živić Lovro, Dolenjska c. 14

prosi svoje cenjene stranke, naj dvignejo svoje oddane obleke najkasneje do 1. marca 1944. — Po tem času ne odgovarjam za oddane obleke.

Z Gorenjskega

»Koroška morala se ne da zlomiti«. V nedeljo popoldne je bilo v celovškem gledališču veliko zborovanje voditelnih mož Stranke, države in vojske, pa tudi ostalega prebivalstva. Oder je bil slavnostnemu, dnevu primerno okrašen. Po izbranem glasbenem uvodu je spregovoril gauleiter dr. Rainer, ki je zlasti naglašal: »Nemškega vojaka ni mogoče premagati, to je dejstvo. Tako je bilo pač treba najti sredstvo, ki naj bi zdrobilo moralo domovine. Sovražniki mislijo, da bodo strli ustvarjalno silo nemškega naroda, ga ločili od Führerja in spravili na kolena. Dosezajo pa nasprotno. Essen, Köln, Hamburg, Berlin in naposled tudi Celovec so odgovorili. Sovražniki lahko ubijajo neoboroženo, rušijo stanovanjske hiše in napravijajo škodo na raznih napravah, vendar nemške borbene volje in nemške volje do zmage niso zlomili. Sovražnika bo zadelo maščevanje. Nekoč pa bodo vendarle utihnili kanoni. In takrat bo nemški narod velno iznova z največjimi častmi praznoval dan, ko mu je napočila svoboda. V brezkončni ljubezni in zvestobi bo stal ob možu, ki ga je iz največje bede in skozi najsilnejšo borbo povedel k svobodi in sreči: ob Adolfu Hitlerju.«

Smrt zdravnika. V Velikovcu je umrl ondotni zdravnik dr. Peter Sternig, znan daleč naokoli ne le kot dober človek, ampak tudi kot človekoljuben zdravnik, ki je vsakomur rad pomagal v bolezni. Pokojnik zapušča vdovo in tri nepreskrbljene otroke.

Dva otroka zgorela. V Sv. Juriju pri Beljaku sta dva otroka iz lahkomišljenosti zakurila ogenj, ki je upepelil gospodarsko poslopje, pri čemer sta nesrečneža našla smrt pri živem telesu.

Nesreča v predoru. Progovni mojster Miha Schleicher s kolodvora Jesenice—Sava je bil na službenem obhodu skozi karavanški predor, kjer ga je zgrabil in podrl prihajajoči vlak. Lokomotiva je ranila nesrečneža na glavi ter so ga morali odpeljati v bolnišnico.

S Štajerskega

Za poveljnika vojnega okrožja XVIII. v Gradcu je bil postavljen pešadijski general Franc Böhme, ki je štajerski rojak, rojen 1885 v Zeltwegu. Izkazal se je že v prvi svetovni vojni, v sedanji pa je sodeloval pri pohodu na Poljsko, na zapad, v Grčijo in Srbijo ter na vzhodni in na Severni fronti. Bil je večkrat odlikovan. Leta 1941 je v Srbiji spet ustvaril mir.

Apel okrožnega vodstva Maribor-podeželje je dal krajevnim voditeljem celo vrsto novih navodil. O zadevah tiska je poročal Norbert Jeglitsch. S številkami je orisal organizacijsko delo na Spodnjem Štajerskem in njegov odmev v ostalem nemškem časopisju. O socialnem skrbstvu je poročal referent Gillming, ki je naglašal, da je bilo lani zbranih v vsej Nemčiji poldrugo milijardo mark za zimsko pomoč. Doslej je v Nemčiji 30.000 otroških vrtcev. Mladinski vodja Schilcher je govoril o vzgojnih nalogah med spodnještajersko mladino. Naposled je okrožni vodja Doboczky razpravljal o nalogah, ki jih bo treba zmagati v novem letu. Na koncu se je zahvalil krajevnim voditeljem za dosedanje delo in jih je pozval, naj še nadalje nemoteno stopajo po začrtani poti.

Odlikovani Spodnještajerci. Z železnim križcem 2. razreda so bili odlikovani naslednji Spodnještajerci: Franc Keček, Janez Keček in Rudolf Ozmec iz okolice Ptuja ter Ignacij Topolovec, takisto iz ptujskega okrožja.

Simfonični koncert v Ptuju. V dvorani Društvenega doma v Ptuju bodo imeli v četrtek 3. februarja simfonični koncert, pri katerem bodo sodelovali godbeniki mariborskega gledališča. Dirigiral bo šef mariborskega gledališča Richard Dietl.

Koncert v Hrastniku. V nedeljo 23. januarja so priredili v Hrastniku koncert, katerega izkupiček je bil namenjen Zimski pomoči. Igral je salonski orkester pod vodstvom Bruna Dirmayerja.

Nesreča pri odskoku iz avtobusa. 58-letna učiteljica glasbe Karolina Jaerova je v Mariboru tako nerodno odskočila iz avtobusa, da si je zlomila levo nogo ter so jo morali odpeljati v mariborsko bolnišnico.

Iz Gorice

Avtobusna zveza med Gorico in Vidmom. Ker je bil v prometu med Vidmom in Gorico ukinjen vlak, ki je prihajal v Gorico ob 8.27, bo s 1. februarjem uvedena na tej progi avtobusna zveza. Avtobus bo vozil iz Gorice proti Vidmu ob 7.30 in se bo vračal ob 8.15.

Nova policijska ura. Goriški prefekt je razglasil, da stopa v veljavo za mesto Gorico in okolico nova policijska ura. V Gorici je policijska ura od 22. zvečer do 6. zjutraj, za goriško okolico pa velja odredba, da traja policijska ura od 20. zvečer do 6. zjutraj. Za nekatere kraje na furlanskem ozemlju traja policijska ura od 23. zvečer do 6. zjutraj. V Gorici se zapirajo javni lokali zvečer ob 21.30.

Smrtna nesreča na goriški postaji. Na osrednji goriški železniški postaji je postala žrtev usodne železniške nesreče 42 letna Alojzija Sirk-Sedmak, po rodu iz Sv. Križa pri Trstu. Smrtna nesreča se je pripetila, ko je hotela stopiti na vlak. Prepeljali so jo v goriško bolnišnico, kjer pa je kmalu po prevozu podlegla poškodbam.

Izstrelek je eksplodiral pri grabljenju listja. Neka 23letna kmetica iz Cerovega pri Gorici je grabila listje, zadela pri tem z orodjem ob izstrelek, ki je eksplodiral in jo težko ranil. Kmetico so morali prepeljati v bolnišnico.

Prijetem tihotapec. V Trbižu so varnostni organi prijeli nekega 29letnega moškega, pri katerem so našli večje množine racioniranih živil. Ker moški ni mogel pojasniti, kje je dobil racionirana živila, so mu slednja zaplenili. Pri aretirancu so našli tudi 16 000 lir gotovine, kar priča, da se je mož pečal s tihotapskimi posli.

Iz Trsta

Prisega zvestobe. Na dan enajste obletnice prevzema oblasti po narodnosocialistični stranki so se tržaški Nemci zbrali, da obnovijo prisego zvestobe svoji državi in njenemu Führerju. Na poziv vodje Roggalskega so se zbrali poleg civilistov tudi pripadniki oborožene sile. Prostori Nemškega doma so bili nabito polni. Med navzočimi je bil tudi poveljnik varnostne policije Globotschnigg, pomorski poveljnik ter nemški svetovalec tržaških oblasti dr. Hinteregger. Najprej je povzel besedo konzul dr. Pausch, ki je poudaril nezlomljivo voljo Nemcev do zmage, nakar je Emil Mossmann govoril o borbi narodnega socializma. Svečanost se je zaključila s pozdravom Führerju in nemško himno.

Avtobus »L« zopet v obratu. Uprava tržaškega cestnega omrežja sporoča, da obratuje avtobus proge »L« zopet normalno od ponedeljka 31. januarja dalje.

Opozorilo ribičem. Pristaniška nadzorna oblast sporoča, da se morajo ribiči do nadaljnjega vsakokrat, preden odpotujejo z ladjo na ribolov, javiti z ribolovnim dovoljenjem pri pristaniškem poveljstvu (ribiški oddelek) na beneškem pomolu. To velja tudi za povratek ribičev z ribolova, ko morajo imenovanemu poveljstvu sporočiti količino ulovljenih rib.

Racionirana prodaja vina. Prehranjevalno ravnateljstvo v Trstu sporoča, da bo v določenih vinarnah po seznamu od 27. januarja do 3. februarja racionirano razdeljevanje vina, ki ga bodo stranke lahko dobile z določenim odrezkom na živilski nakaznici. Cena 14 lir za liter.

Razdeljevanje novih tobačnih izdelkov. S 1. februarjem so pričeli razdeljevati v Trstu nove tobačne nakaznice, ki jih bodo prejeli samo moški, starejši od 18 let.

Smrtna kosa. Dne 27. januarja so umrli v Trstu 75 letni Anton Erschen, 66 letna Ana Fajt, 75 letna Marija Mohorčič vdova Burlo, 53 letna Marjeta Dari, 76 letni Ivan Zupan, 87 letna Ana Marasovič vdova Pulsina, 45 letni Albin Cuder, 69 letni Franc Benevol, 89 letna Santa Zago vdova Katarinič in 19 letni Ivan Gregorič.

Starček v morju. 64 letni Viktor Milanopolo iz ulice Pordares v Trstu se je šel po večerji v tržaški vojni kuhinji sprehajat k pristanišču. Ker se je že zvečerilo, je zgrešil pot in padel v morje. Na njegove klice na pomoč so se pognali v morje nekateri mladeniči in ga rešili. Starčka so prepeljali v tržaško bolnišnico.

Avtokar v izložbo. V ulici 30. oktobra je neki avtokar, ki je privozil iz Machiavellijeve ulice, zavozil v izložbo neke trgovine. Avtokar je poškodoval, prav teko tudi izložba. Človeških žrtev k sreči ni bilo.

Na poziv se ni ustavil. Patrola republikanske narodne straže v Piranu je pozvala oni dan nekega moškega in žensko, da se ustavita. Ker nista obstala, je straža streljala. 21 letni mornar Carmel Contento je obležal s poškodbami na levi nogi. Prepeljali so ga v tržaško bolnišnico.

Iz Srbije

Srbski kmetje obiščejo Nemčijo. Organizacija »Zemlja in delo« v Srbiji bo tudi letos poslala v Nemčijo večje število mladih kmetov, da se seznanijo z ondotnimi metodami modernega obdelovanja zemlje.

Jugovzhodna Evropa v sliki. Leo Adler, slikar iz Linza, je bil pred časom od Todtove organizacije določen za slikanje prizorov iz življenja na jugovzhodu Evrope. V ta namen se je mudil delj časa v Srbiji, kjer je dovršil bogato zbirko grafičnih listov in akvarelov, prikazujoči prizore iz življenja srbskega ljudstva. Tudi letos bo Adler odpotoval v jugovzhodne dežele, kjer bo v okviru Todtove organizacije nadaljeval svoje započeto delo.

Beležnica

KOLEDAR

Sreda, 2. februarja: Svečnica.
Četrtek, 3. februarja: Blaž, Oskar.

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Takrat...
Kino Sloga: Bilo jih je šest.
Kino Union: Krambamboli.
Kino Moste: Lažnjivi kljukec.

DEŽURNE LEKARNE

Sreda: Mr. Sušnik, Marijin trg 5, Deu-Klanjšček Dia, Gosposvetska 4, Bohinec ded., Cesta 29. oktobra 31.

Četrtek: Mr. Leustek, Resljeva cesta 1, Bahovec, Kongresni trg 12 in Nada Komotar, Vič — Tržaška cesta.

Praznično dežurno zdravniško službo ima od torka od 20 do četrtka do 8. zjutraj mestni zdravnik dr. Vinko Iglič ar, Tržaška cesta 14, telefon 22-89.

ZATEMNITEV

je strogo obvezna od 17.30 do 6. ure!

DRŽAVNO GLEDALIŠČE

DRAMA

Sreda, 2. februarja, ob 16: **Robinzon ne sme umreti.** Izven. Cene od 24 lir navz.
Četrtek, 3. februarja, ob 16: **Vera in nevera.** Red A.
Petek, 4. februarja: Zaprto.

*

Forster: »Robinzon ne sme umreti«. Delo je s svojo prisrčnostjo in vzgojno visoko vrednim jedrom osvojilo mlado in staro občinstvo. Igrali bodo: Gregorin, Vl. Skrbinšek, Drenovec, Rakarjeva, Levarjeva, Bitenc, Verdonik, Milčinski, Starič, Siardova, Gorinšek, Kraljeva, Nakerst, Nablocka, Kosič, Brezigar, Raztresen, Pfeifer i. dr. Dejanje se vrši v Londonu okrog l. 1730. Delo je zrežiral prof. Šest.

Leskovčeva igra »Vera in nevera« je delo, ki je vzbudilo zaradi svoje zanimive duhovne vsebine veliko zanimanje. Problem resnične in samo navidezne vernosti je obravnavan v tem delu na zelo udaren in učinkovit način, ki daje nosilcem vlog možnosti diferencirane igre v prikazovanju psihe našega človeka.

OPERA

Sreda, 2. februarja, ob 13.30: **Princeska in zmaj.** Mladinska opereta. Premiera. Izven. Cene od 28 lir navzdol. — Ob 16.30: **Mrtve oči.** Izven. Cene od 36 lir navzdol.
Četrtek, 3. februarja, ob 16: **Melodija srca.** Red Četrtek.
Petek, 4. februarja, ob 15: **Princeska in zmaj.** Mladinska opereta. Cene od 28 lir navzdol.

*

Gregorc-Golovin: »Princeska in zmaj«. Mladinska opereta v treh dejanjih. Osebe: Oče — Marenk, mati — Koširjeva, Joško — Barbičeva, Anica, — Siardova, cigan — Planecki, kralj — Humer, kraljična — J. Boltarjeva, norček — M. Sancin, Tonček — Boštjančič, 3 sojenice — Medvedškova, Ponikvarjeva, Müllerjeva, Petelin — Besednikova, Zajec — Bernardova, Mačka — Škerjančeva, Lisica — Remškarjeva, Volk — Polik, Medved — Povše, ministri — Jelnikar, Gregorin, Simončič, Čarovnica — Urbaničeva. Dirigent: J. Gregorc. Režiserka: M. Slavčeva. Koreograf: P. Golovin.

Uprava Državnih gledališč v Ljubljani sporoča p. n. občinstvu, da od 1. februarja dalje začetek vseh dramskih predstav ob delavnikih ob 16. uri. Ob isti uri se bodo vršile tudi vse nedeljske predstave, kadar bo igrana samo ena predstava.

Kultura

Četrti simfonični koncert

Četrtemu simfoničnemu koncertu, ki je bil v ponedeljek ob številni udeležbi občinstva v veliki unionski dvorani, je vtisnila pregnanten značaj **Beethovnova četrta simfonija v b-duru.** Štiri stavke obsegajoča skladba resda ne doseže višine vrhunskih stvaritev, ki je z njimi veliki mojster s titansko silo razmaknil glasbeno obzorje in odkril strmečim pogledom novo deželo, vendar je po svoji zgradbi in instrumentaciji, kakor tudi po melodično lepih motivih, ki se prepletajo skozi vse stavke, prav učinkovito delo. Veliki radijski orkester ga je izvajal pod taktirko dirigenta dr. Danila Švare s skrbno pozornostjo, ter s tistim zanosom, kakor ga zmeraj čutimo pri delih, ki sama potegnejo za seboj in v katerih je namesto težke problematike sama jasnost in izrazna čistost.

Drugi del koncerta je obsegal dve češki skladbi. Vitezslava **Nováka »Slovaško suito«** smo slišali lani na koncertu, ki ga je vodil zdaj že pokojni Štritof. Novák, eden izmed modernih nadaljevalcev Smetanove linije, je v teh petih glasbenih arabeskah stkal na rahle, komaj zaznavne niti folklornega melosa umetniško krasno izdelane podobe, ki nas zagrabijo zdaj s svojo veselostjo, zdaj z rahlimi orisi razpoloženj ter s prijetnimi kontrasti, ki jih poudarja glasba na pr. med resnobnim motivom »V cerkvi«, v katerem se godala strnejo v orgelski spev, med nežno, vseskoz čustveno glasbeno linijo »Zaljubljencev«, ali med razposajeno radostjo podobe »Na plesu«. Zlasti ob veselih podobah, kakor sta »Med otroci« in »Na plesu«, nam prihajajo v spomin barviti slovaški motivi J. Uprke; tako nas skladba s svojimi zvočnimi impulzi zavaja k doživljanju barvnih lepot in njih prelivov. — Druga skladba iz bogate češke glasbene literature je bil **Dvořakov »Karneval«,** kompozicija, ki je — prav kakor njegova »Humoreska« in še ta ali ona — nastala pod navdihom življenjske radosti, ki si išče duška v razigranem, bučnem poskoku glasbenih podob, spisanih v silno razgibanem ritmu, pri čemer se pravi karnevalski fortissimo mahoma in z vedro lahkoto prelije v ljubko kramljanje godal, slikajoč radost zaljubljene dvojice, ki se je trenutno oddaljila hrupnemu rajanju. Delo je po svoji instrumentaciji dokaj zahtevno in se zlasti prilega sklepu koncerta. Sigar značaj je vendarle predvsem popularen. Izvajano je bilo z velikim uspehom, ki bi bil seveda očitnejši, če bi ne vplivala na občinstvo nervoza zaradi ure, kar je opazen moment, odkar se začenjajo koncerti ob 18.

Za četrti simfonični koncert je bilo značilno glasbeno vodstvo iz Opere in z orkestralnih koncertov v preteklosti dobro znanega dirigenta dr. Danila Švare, ki je naštudiral in vodil izvajani program z velikim znanjem in z očitnim smislom za trdno izgrajenost podrobnosti in učinkovitost celote. Bil je deležen toplega priznanja, ki je veljalo tudi orkestru in njegovim vodilnim instrumentalistom, katerih zavzeto delo in umetniška pomembnost dajeta simfoničnim koncertom značaj, o katerem lahko mirne vesti zapišemo, da prav ugodno reprezentira glasbeno kulturo Ljubljane.

Zapiski

Nov zvezek »Našega roda«. Pravkar izšla 5. številka mladinskega mesečnika »Naš rod« prinaša nadaljevanje »Jadralcev« iz peresa Sama Jenka, pesem Gustava Strniše »Dež«, Lojza Zupanca »Pripovedko o predgraškem gradu«, Davorina Ravljena pesmi »Mladi mornar« in »Naša fara«, G. R. »Legendo o denarju«, Marijana Cizerla stihe »Lučke in zemljevid« in »Vprašanja«, Antona Debeljaka pesem »Evici v spominsko knjigo«, Cvetka Golarja pesem »Ko bi riba bila ptič«, Gustava Strniše črtico »Bunkec«. Sr. K. verze »Zima«, L. Z. članek »Gozdovi — narodno bogastvo«, Viktorja Pirnata prispevek »Nenavadne šole« in sestavek »Nekaj o bombažu«. »Naš rod« izhaja pri Učiteljski tiskarni v Ljubljani.

Drama z nibelunškimi motivi. Znani nemški alpski dramatik Max Mell je spisal dramo »Der Nibelung Not«, ki je imela te dni krstno predstavo v dunajskem Burgtheatru. Dunajska kritika hvali njegovo delo, češ da je Max Mell prekosil z njim vsako pričakovanje. Novo dramo štejejo med najpomembnejše nemške dramske novitete.

Timmermansov »Breughel« na odru. Tudi v slovenščino je preveden roman flamskega pripovednika Feliksa Timmermansa »Peter Brenghel«. To delo, ki — kakor znano — prikazuje osebnost in dobo enega najoriginalnejših flamskih slikarjev, je bilo prirejeno za oder in je izšlo v Bruxellesu v flamsko-nemški izdaji. Sedaj so ga sprejela v izvajanje nekatera nemška gledališča, med njimi krakovsko.

Mafalda Favero, ki je lani gostovala tudi v ljubljanski Operi, je te dni dosegla velik uspeh v tržaškem Teatro Verdi kot Manon v enako imenovani Massenetovi operi.

Jakov Gotovac. Zagrebška Državna opera je nedavno postavila na oder v koreografski obdelavi Margarete Fromanove balet »Orači«, prirejen po znani simfonični pesnitvi Jakoba Gotovca, skladatelja priljubljene opere »Ero z onega sveta«. Predstava, ki sta jo priredila Fromanova in Gotovac z zanimivim sodelovanjem skladatelja in koreografke, je bila tem bolj zanimiva, ker je moral balet prikazati mučno življenje kmetov in tako dati z ritmičnimi sredstvi podobo trdega vsakdanjega dela. Predstava je vzbudila veliko pozornost in poročajo o nji s priznanjem tudi listi izven Hrvatske.

Oddajniška skupina Jadransko Primorje

RADIO LJUBLJANA

SREDA, 2. FEBRUARJA

7.00—7.10: Poročila v nemščini. 7.10 do 8.00: Jutranji pozdrav. Vmes: 7.30—7.40: Poročila v slovenščini. 11.30—12.00: Slovenska ljudska oddaja. 12.00—12.30: Opoldanski koncert. 12.30—12.45: Poročila v nemščini in slovenščini. 12.45—14.00: Koncert Malega orkestra Stenovic. 14.00 do 14.10: Poročila v nemščini. 14.10—15.00: Za vsakega nekaj. 17.00—17.15: Poročila v nemščini in slovenščini. 17.15—17.30: Popoldanski koncert. 17.30—18.00: Otroška ura. 19.00—19.30: Orgelski koncert v Sv. Petra cerkvi. Organist prof. Tomc. 19.30 do 19.45: Poročila v slovenščini, pregled sporeda. 19.45—20.00: Mala glasbena medigra. 20.00—20.10: Poročila v nemščini. 20.10—21.00: Pisana zmes. 21.00—22.00: Iz opernega sveta. 22.00—22.10: Poročila v nemščini. 22.10—22.30: Glasba za lahko noč.

ČETRTEK, 3. FEBRUARJA

7.00—7.10: Poročila v nemščini. 7.10 do 8.00: Jutranji pozdrav. Vmes: 7.30—7.40: Poročila v slovenščini. 12.00—12.30: Opoldanski koncert. 12.30—12.45: Poročila v nemščini in slovenščini. 12.45—14.00: Koncert za razvedrilo. 14.00—14.10: Poročila v nemščini. 14.10—15.00: Za vsakega nekaj. 17.00—17.15: Poročila v nemščini in slovenščini. 17.15—17.45: Popoldanski koncert. 17.45—18.00: Narodnopisno predavanje. 19.00—19.30: Slovenska narodna glasba. Igra Radijski orkester, vodi dirigent D. M. Šijanec. 19.30—19.45 Poročila v slovenščini. Pregled sporeda. 19.45 do 20.00: Mala glasbena medigra. 20.00 do 20.10: Poročila v nemščini. 20.10—21.00: Slovenska ljudska oddaja. 21.00—22.00: Ples skozi stoletja. 22.00—22.10: Poročila v nemščini. 22.10—22.30: Glasba za lahko noč.

Mornarica na Pacifiku

Kratko preden so Američani sprožili svojo ofenzivo proti japonski zapori okoli Velike Azije, je imel ameriški državni podtajnik za mornarico Stephenson v Chicagu govor, v katerem je med drugim poudaril, da bo ameriška mornarica v najkrajšem času dosegla trikratno premoč svojega stanja pred izbruhom ameriško-japonske vojne. Dejal je, da bodo konec l. 1943. uvrstili v službo na morju 14 polnovrednih nosilk letal, obenem pa ni pozabil povedati, da je Japonska še vedno zelo močna in odporna država. Zavoljo tega čakajo Američane še najtežje bitke in največje izgube. Sporočila Stephensona, ki so zatrjevala, da bo proti koncu l. 1944. ameriška mornarica silno ojačena v primeri s predvojno dobo, so bila pač namenjena naivnim poslušalcem. Američani so najbrže vsaj toliko pametni, da vedo, da njih država ne more do konca l. 1944. postaviti v službo nad 50 modernih bojnih ladij.

O priliki vstopa v tretje vojno leto je japonski glavni stan objavil sumaričen pregled izgub ameriške in japonske mornarice in na podlagi tega pregleda so mogoče nove, popolnoma stvarne ocene sedanjega položaja. Severni Američani so imeli, ko so stopili v vojno z Japonsko, 15 modernih bojnih ladij, poleg tega je bilo v gradnji še 6 edinic s tonažo 35 do 45 tisoč ton. Poleg tega je obstojal načrt za zgraditev petih še večjih ladij, ki pa je bil opuščen samo zaradi tega, da so že v delu nahajajoče se ladje lahko hitreje dovršili. Dve izmed novih bojnih ladij po 35 000 ton so medtem uvrstili v službo, takisto tudi štiri nadaljnje ladje te kategorije. O šestih bojnih ladjah po 45.000 ton je znano samo toliko, da sta bili dve izmed njih uvrščeni v ameriško bojno mornarico, o ostalih se pa nič ne ve. Svoj čas so Američani zatrjevali, da gradijo Japonci ladje z mnogo večjo tonažo, kakor je bilo dotlej običajno, in to dejstvo je baje prisililo tudi Ameriko, da je segla po enakih ukrepih. Vprašanje je seveda, če so Američani govorili resnico, ko so poročali te stvari o Japoncih. Če prištejemo k 15 bojnim ladjam, s katerimi je razpolagala Amerika ob izbruhu vojne, še osem novih bojnih ladij, dobimo skupno število 23 bojnih ladij. Toda poročila japonskega glavnega stana navajajo, da so Japonci Američanom potopili 18 bojnih ladij v dosedanjih spopadih, kar pomeni po drugi strani, da razpolagajo Zedinjene države trenutno samo še z osmimi bojnimi ladjami. Seveda pa so tudi Japonci v tem času zgradili gotovo tudi nove pomorske kolose za borbo. Seveda pa imajo popravljene bojne ladje zelo zmanjšano bojno vrednost. Poleg tega ne smemo pozabiti, da so imeli Američani še druge izgube, da omenimo samo eno potopitev ameriške oklopnice po italijanskem kapitanu Grossiju.

Iz poročil o bitkah v vodah južnozapadnega Pacifika je jasno razvidno, da sta si obe vrsti novih ameriških nosilk letal zelo podobni. Američani so v pomorskih bitkah na Pacifiku imeli velike izgube. Zaradi tega so napravili načrte za zgraditev 12 novih nosilk letal po 20 do 26.000 ton. Sredi l. 1942. je bila prva ladja te kategorije nosilk letal z imenom »Essex« izročena prometu. Ta ladja vozi s seboj 60 letal in 23 rezervnih strojev. Po ameriškem porazu pri Pearl Harbourju je ameriška vlada dovolila zgraditi 20 nadaljnjih nosilk letal po 25.000 ton. Zaenkrat pa so te ladje samo še na papirju.

Poleg teh ofenzivnih nosilk letal razpolaga Amerika še z nekim številom defenzivnih ladij te vrste. Velike izgube v trgovski mornarici so pospešile gradnjo teh ladij in povzročile, da so celo nekatere tovorne ladje in tankovske ladje preuredili v defenzivne nosilke letal. V nekaj primerih se zdi skoraj gotovo, da razpolagajo ladje te vrste jedva s tonažo 16 do 17 tisoč ton. Slednjič so Američani preuredili za nosilke letal najmanj šest križark po 10.000 ton, ki pa zaenkrat še niso v celoti uvrščene v vojno mornarico. Prva ladja te vrste je bila splovljena letos v začetku januarja.

Japonska poročila navajajo, da so utrpeli Američani v sedanji vojni na morju velike izgube, med katerimi je tudi 27 nosilk letal. Če vzamemo, da je samo ena tretjina teh ladij bila namenjena ofenzivnim namenom, bi jih ostalo od 14 katere je omenjal državni podtajnik Stephenson v svojem govoru, samo še pet. Ker so Japonci v vojni izgubili le tri nosilke letal, se jim pač ni treba bati ameriške »moči« na morju. Po dveh letih vojne stojijo stvari tako, da Japonci prav lahko parirajo vse udarce, ki jim grozijo od Amerike, in prav to jim daje zavest, da lahko mirno zrejo v bodočnost in razvoj borbe, ki jih še čaka.

Življenjske sile v zdravilnih zeliščih

Čudno je, da so bila baš desetletja, ko so se prirodoslovne znanosti razmahnile kakor nikoli prej, doba, ko so se ljudje odtujevali domačemu okolju in njegovim naravnim vezem. Prav počasi, toda očitno prehajamo sedaj do nekega novega gledanja, precenjevanje mehaničnega dogajanja izginja in spet domnevamo, da živimo navzlic vsem strojnim velikanom in čudovitim zgradbam vendarle še vedno v prvi vrsti od žita, ki rase iz domačih tal, in da je zemlja tista, ki nas hrani ter smo ji dolžni svoje življenje.

Vemo, da je navezanost nekega ljudstva na domači življenjski prostor odločilnega pomena — a ta življenjski prostor označujejo in oblikujejo v prvi vrsti živali ter rastline, ki tu uspevajo. V prvih dobah človeškega razvoja je bilo ljudem bistvene važnosti, spoznavati vrednost in nevrednost koristi in škodljivost domačih rastlin. Pozneje so ljudstva svoja spoznanja v tem pogledu izgubila, le kmetje in pastirji so ostali v zvezi z naravo, samo ti so čuvali pradavna izročila in jih sporočali dalje. Pomešana s praznovernimi in legendarnimi predstavami se je znanost o zdravilnih silah mnogih domačih rastlin ohranila v naš čas. Ko pa se je zdravilna veda v zadnjih desetletjih z uporabo vsega tehničnega in znanstvenega napredka dvignila do neslutene višine, se je samozavestno osvobodila vsega, kar jo je še vezalo z ljudsko medicino, zlasti pa uporabe domačih zdravilnih rastlin.

Končno je le prišel čas, ko je mirnejša presoja dognala veliko vrednost snovi, ki kljejo iz tal s pomočjo živih stanic. Danes vemo, da so življenjske sile v zdravilnem zelišču navzlic velikim prednostim, ki tičijo v kemičnih proizvodih, živemu človeškemu organizmu vendarle bližje in da jih ne moremo popolnoma pogrešati. Ena izmed velikih nalog novodobne zdravilne znanosti je ta, da skrbno preišče resnično vrednost zdravilnih zelij in jih po njihovi vrednosti tudi izkoristi. Saj je lahko spregledati, da daje skupno okolje, ki ga imata človek in rastlina na določenem prostoru, tudi določene skupne lastnosti. Rastline, ki koreninijo v istih tleh, ki tudi nas preživljajo od pamtiveka, so nam bližje nego rastline tujih dežel in pasov ter primernejše za našo prehranno. Prav tako pa se bolje obnašajo tudi kot zdravila, ker učinkujejo na podlagi naše skupne povezanosti z zemljo. S tem ni rečeno, da bi morali tuja zdravila odklanjati, tudi njihovega specifičnega učinka ne smemo omalovaževati, toda da so domače snovi našim življenjskim zahtevam sorodnejše, ne moremo dvomiti.

Značilno je tudi, da so čisti preparati iz domačih rastlin v svojih učinkih vedno nekaj različni nego učinki rastlin samih. Iz tega so že sklepali, da so njihove zdravilne snovi učinkovitejše, če delujejo v zvezi z drugimi organskimi snovmi, ki so jim prilagojene. Pri tem sodelujejo nemara še kakšne posebne, hormonom podobne snovi, ki imajo že v najmanjših količinah vpliv na učinek. Vsekako nam dajejo baš ta spoznanja sklepati o povezanosti, ki obstoji med rastlinami, živalmi in ljudmi nekega življenjskega prostora.

Naj si bodo vzroki, ki nas vodijo spet do domačih zdravil, do domačih zdravilnih zelišč, te ali one vrste, dejstvo, da jih spet cenimo, je tehtnega pomena in je več nego samo revizija nekih naziranj. To dejstvo je simbol za neko preobrazbo v mišljenju, ki sega do dna.

Štorklja sredi zime

Nad Nürnbergom so te dni opazili štorkljo, ki je letela čez mesto. Pojav južnega ptiča v zimski dobi je izzval tem večje začudenje, ker že nad deset let v Nürnbergu niso opazili nobenega gnezda, v katerem bi čepele štorklje. Zdaj ugibajo, ali se je štorklja prezgodaj vračala iz Afrike ali je mogoče pobegnila iz kakšnega živalskega vrta.

Izpraznjeni Tokio

Novi japonski zakon o protiletalski obrambi določa, da se mora izprazniti 15 okrajev Tokija, nadaljnjih 8 okrajev pa na področju industrijskega mesta Nagoye v približni površini 300.000 kvadratnih kilometrov. Izpraznitvene določbe se nanašajo izključno na stanovanjske predele v bližini postaj in raznih tvorniških objektov.

Balkanska kuga — malarija

Že na prvi balkanski postaji opazi pešak mali lepak, ki kaže v nadnaravni velikosti nevarnega komarja — piše nemški vojni poročevalec Fritz Haas. A prvo noč posluša v svojem stanu brenčanje ob zaščitni mreži, ko si žuželka išče svojo žrtev.

»Malarija« je beseda, ob kateri prisluhnejo vsi vojaki, ki so prišli prvič na jugovzhod. Marsikdo se zamisli v ure zgodovinskega pouka v šoli, iz katerih se temno spominja, da je ta kuga na Balkanu v srednjem veku, a tudi v novejšem času zdesetkala cele vojske in jih napravila s tem za borbo nesposobne. Morda jim pripovedujejo tudi starejši tovariši o veliki nadlogi med prvo svetovno vojno, ko so se morali nemški vojaki seznaniti z osovraženim komarjem in boleznijo. Medtem je zdravniška veda napredovala. Vojak, ki prejme vsak dan k obedu majhno, rumeno tableto »atebrina«, je ne pozabi použiti in se potem ziblje v varnem občutku, da je postal napram nevarni mrzlici »imun«.

Komarnica, žična gaza in til...

Ali je človek po vsakodnevnem uživanju male, grenke kroglice v resnici »imun«? Na to vprašanje ni mogoče odgovoriti brez nadaljnjega z da ali ne, in marsikdo, ki je številne male zaščitne ukrepe z znanega lepaka preziral, je moral to zvedeti. Nedvomno pomenijo vsakodnevne atebrinske tablete izdatno zaščito.

S prvimi nemškimi vojaki so prispeli na jugovzhod tudi znanstveniki, ki bi hoteli preprečiti, da bi se kužna mrzlica ne razširila med bojevnike in bi komar napravil večjo škodo. Številna zaščitna pravila so postala vsakemu vojaku domača in le malokdo bo ostajal zvečer s kratkimi hlačami na prostem ali pa se mudil ob zarodiščih nevarnih komarjev, to je ob tihih, mirnih vodah in mlakah. Noben vojak se tudi ne bo ustavljal ob malaričnih domačinih, kjer je prenašanje bolezni preko komarjev seveda najlažje. Komarnico, to je mrežo proti komarjem, žično gazo ali til ceni vsak vojak in se v kratkem času navadi z njimi rokovati ter si svoje bivališče pravilno zavaruje pred komarji.

Naravno je, da ne more vsak četni zdravnik razpolagati s specialnim znanjem, ker si v domovini ni mogel nabrati praktičnih izkušenj z malarijo. Zato pomaga vojaško vodstvo zdravnikom in sanitetnim vojakom, da bi se z uspehom borili proti nevarni kugi.

Učenci ob zarodiščih

»Človek mora imeti oko, da spozna zarodišča na prvi pogled«, pravi štabni zdravnik svojim učencem, samim četnim zdravnikom v Južni Grčiji, ko stoji z njimi pred neko mlako blizu zapadne obale. Tu so plavale v velikanskih množinah črvom podobne ličinke komarjev, ki bi nekoliko tednov pozneje začele nemara vršiti svoje zločesto delo.

Učna četa opravlja celo delo: zdravniki se seznanijo z vsemi postajami malarije, od komarjeve ličinke do prenašanja bolezni, od diagnosticiranja do obravnave bolnikov. Saj naloga teh zdravnikov ni samo ta, da bi zdravili malaričnike, temveč bili naj bi tudi četnim vodjem kot svetovalci, kadar je treba poiskati bivališča vojakom, kjer naj bi bili ti pred komarji najbolje zavarovani. Preden se četa vseli v novi stan, mora četni zdravnik natančno proučiti ozemlje. Že med pohodom tja se začne njegovo delo. »Malarijska karta« mu pove, kje ima komarjeva zalega svoja rediščа in kje razsaja bolezen med domačim prebivalstvom. Tako predstavljajo izleti z učno četo na teren prav poučna poglavja.

»Mesto malarije«

Malo mesto v južnozapadnem vogalu Grčije je tako rekoč »centrala za malarijo«. Tudi nevešče oko bo našlo v tihih vodah ali v zatokih številna redišča komarjevih ličink. A tudi v bližnjih gorah, kjer se deževnica zbira v majhne mlake, in ob robu številnih majhnih potokov se razvija komar.

»Malarija« je za domače prebivalstvo v tem kraju beseda, ki vzbuja grozo, in že otroci se tresejo pred njo. Pregledi otrok so četnim zdravnikom pomagali do dragocenih namigov o izredni razširjenosti te bolezni. Do 90 odstotkov otrok je bilo okuženih, medtem ko so postali odrasli v tem okrožju do neke mere »imuni«. Še danes so grški delavci z znano brizgalnico na hrbtu stalno na poti in brizgajo »schweinfurtsko zelenino« po zarodiščih, da uničijo ličinke.

2000 preiskav

Učna četa pomaga zdravnikom tudi pri delu v laboratoriju, in jim pokaže med drugim smotrno diagnosticiranje krvnih preparatov, ki jih odvzamejo vsakomur, če ga osumijo bolezni. O marljivem delu učne čete govori že dejstvo, da je v skopih štirih tednih z majhnimi pomožnimi silami izvedla nad 2000 krvnih preiskav.

Kdor je že nekoliko mesecev kot vojak na jugovzhodu, pozna prav dobro vse tri vrste malarije in govori gladko o »tropski malariji« (ki je, mimogrede povedano, najnevarnejša), o »terciani« in »kvartani«. Ve tudi, da so povzročitelji prživalice, ki jih imenujejo plazmoide. Kot paraziti žive v rdečih krvnih telescih, jih žrejo od znotraj in pri tem doraščajo. Ko dozore, se razdelijo ob razpadu krvnega telesca v celo število »merozoitov«, ki krožijo nekaj časa po krvi, dokler ne prodrejo v nova krvna telesca. Presnovni proizvodi zajedalcev, ki se pri tem sprostijo, in ostanki krvnih telesc učinkujejo strupeno ter povzročajo mrzlične napade. Razpadanje krvi vodi do malokrvnosti in povečanja vranice. Zdravnik se v učni četi seznani z vsem, povročitelji, da bi lahko z uspehom nastopal proti kugi.

Uspešna borba

Pogled v statistike o razvoju bolezni med nemškimi vojaki na jugovzhodu dokazuje z vso jasnostjo uspešno borbo proti njej. Po nekoliko mesecih bivanja na jugovzhodu je ugotoviti le neznatno število malaričnih v razmerju z velikanskim številom čet. Korist od smotrne borbe proti nevarnemu komarju s strani četnih zdravnikov ima tudi prebivalstvo. Nemškemu vojaku na jugovzhodu, zlasti na Grškem, pa ni treba imeti nikake bojazni pred kužno mrzlico, če upošteva pravila, ki si jih lahko vsak dan prebere na posebnem opozorilnem listu. Učna četa za borbo proti malariji kaže četnim zdravnikom pot, po kateri naj bi se obseg bolezni v »domovini malarije« omejil na najmanjšo mero.

Zračna zaščita

Večje število hišnih gospodarjev ali starešin še vedno ni naznanilo pomočnic za hišno prvo pomoč ob letalskih napadih. Opozarjamo jih znova, da morajo te prijave napraviti takoj. Prijave sprejema mestni fizikat v II. nadstropju Mestnega doma.

Orodje v zaklonišču naj bo stalno na istem, preglednem in pripravnem mestu. Priporoča se namestitev v stojalih.

Ob alarmu zaprite centralne, plinske in vodovodne pipe. Pogasite ogenj v ognjišču in v centralni kurjavi ter ugasnite luči!

Kako živi rdeči „car“

Za graški dnevnik »Tagespost« je napisal Vladimir Tolomenko, ki živi v Berlinu, naslednji članek o življenju rdečega carja Jožefa Džugašvilija, ki se danes imenuje Stalin:

Jožef Stalin se je pripravljal v Tiflisu za duhovnika. Ker je dal pozneje postreliti svoje učitelje, ne vemo danes, ali je bil dober ali slab gojenec. Ko je prišla prva svetovna vojna, je že bil na glasu v krogih revolucionarjev. Po krstnem listu se imenuje Jožef Džugašvili. Pozneje je privzel ime Stalin. Sam pravi, da ga je do tega imena pripravila nemška beseda »jeklo«. To se pravi, da hoče biti trd kakor jeklo. Ko je prišel v Moskvo, se je sprl z večino revolucionarjev in Lenin bi ga bil zelo rad pregnal ali ustrelil, če bi bil imel za to dovolj poguma.

Lenin je umrl in Stalin je napravil kariero kljub odporu vodstva stranke. Kot glavni tajnik je imel veliko moč v rokah in jo je izkoriščal. Porinil je sodelavce ob stran in se postavil na čelo. Tisti čas je Leninova vdova Krupskaja objavila korespondenco svojega pokojnega moža. Zakaj pa ne? Saj se vendar lahko objavi korespondenca komunističnega vzornika! Stalin pa je bil drugega mnenja. Dal je Leninovi vdovi sporočiti, da nikakor ne želi take objave. Nato so izšla tri Leninova pisma o Stalinu. V enem pravi Lenin: ». . odsvetujem, da bi postavili tovariša Stalina na moje mesto, kadar me več ne bo. Je brezobziren, neprijazen, svojeglav, nestrpen, nelogičen in nima nobene druge misli, kakor da bi prišel do moči.« Ko je pismo izšlo, je Stalin besnel. Potem je dal gospej Krupski sporočiti, da mu mora dostaviti vso Leninovo korespondenco. Za to ji je dal 6 ur odloga. »Ako do rečene ure ne bom imel Leninovih pisem v rokah, — potem pol ure pozneje ne bo Leninove vdove več.« Dobil je pisma in jih je uničil.

Stalin je bil dvakrat oženjen. Najprej z delavko, ki mu je rodila tri otroke. Bila je zelo navezana nanj; ostala je pri njem, ko je bil zasledovan, in mu je dvakrat rešila življenje. Bila je pripravljena umreti za svojega moža. Ko pa je postal glavni tajnik stranke, mu ni bila več po godu. Brez besede je položil pri ločitvenem uradu pet rubljev in je dal svoji ženi sporočiti, da je zakon ločen. Osem dni poznejе se je oženil z Gruzinko Nadjo Alilujevo. Prva žena je prišla v Kremelj in je hotela s svojim možem še enkrat govoriti. Po telesni straži jo je dal odpraviti.

Stalin ne zaupa nobenemu človeku. Lastnega sina Jasjo je odpravil v Sibirijo — ne zaradi poroke z »meščanko«, kakor se je trdilo —, marveč, ker mu ni zaupal. Stalinovo zasebno stanovanje v Kremlju nikakor ne obsega samo ene sobe in kabineta, kakor to radi oficielno trdijo, marveč enajst na državne stroške urejenih razkošnih soban. Večjidel se zadržuje v svoji pisarni, katero pa tudi večkrat menja. Ni mogoče reči, ali je hraber ali ne. Nikoli mu ni bila dana prilika, da bi pokazal svoj pogum. Pred zastrupljenjem se zelo skrbno varuje. Nikoli ne jé jedil, ki mu jih prinašajo ali ponujajo prijatelji. Tudi ne pije, kar mu ponudijo. Jed dobi v kuhinji v Kremlju, in sicer mora biti pred njegovimi očmi zajeta iz skupnih loncev. Ta ukrep je pameten, kajti težko je reči, da bi se kuharji in kuharice sami zastrupili iz ljubezni do častihlepnega moža. Zato morajo pred diktatorjem jesti vedno iz istih loncev. Pijačo prav tako jemlje iz skupnih posod.

Nemogoče je priti k Stalinu, če nisi povabljen. Lenin se je dal svoj čas zastražiti z dvema bataljonoma sijajno plačanih Kitajcev. Stalin je to telesno gardo odgnal in si vzel kozake. Po nekaj tednih tudi njim ni več zaupal in jih je nadomestil s Sibirci. Pred desetimi leti je tudi Sibirce odpustil in sestavil telesno stražo iz 3000 preizkušenih Gruzincev. Ti ljudje so dobro plačani, dobro oblečeni in z njimi lepo ravnajo.

V Stalinovo delovno sobo vodijo štiri vrata. Med temi vrati so nadaljnja tri vrata, ki so pa tako nameščena, da jih lahko odpira samo tisti, kdor pozna njih skrivnost. Ta vrata so iz jekla. Skozi »oficielna« vrata ne more nihče vstopiti, ker se ne dajo odpreti. Samo ena vrata so normalna; skozi ta prihajajo tuji poslaniki, kadar se morajo pojaviti pred Stalinom. Ta vrata so pa odlično zaščitena.

Prejšnje čase se je Stalin pogostokrat pokazal v javnosti. Vsakokrat ga je obdajala telesna garda 400 mož, delno v uniformah, delno skrita v delavske obleke. Nihče se ni smel približati diktatorju. Osebno izročanje prošenj je bilo smrtno nevarno, kajti telesna garda je obračunala z vsakomur, ki si je upal nepozvan približati. Nekajkrat je šel Stalin tudi v gledališče, vselej nenapovedan.

V njegovi okolici vedo, da ga ne smejo ogovarjati, ker postane živčen. Pri njegovi svojeglavosti je pa živčnost nevarna. Prav tako ne sme biti nihče pred diktatorjem pohvaljen. Ker se na noben način ne dá vplivati in pozna le sebe, je zaman vsak nasvet. Dobro ve, da ni priljubljen, marveč celo osovražen. Ve, da mu mnogi ljudje pravijo »rdeči rabelj«. To ga ne moti. Tako živi rdeči diktator, ki hrepeni po oblasti nad svetom.

Prispevajte k zbirki starega železa!

S tem podprete obnovo naše domovine!

Preglejte podstrešja, shrambe, kleti! Niti košček starih kovin ne sme ostati pozabljen, ko ga obnova porušene domovine tako zelo potrebuje!

Podružnica »Jutra« v Novem mestu

posluje v prostorih trgovine A. Midofer na Glavnem trgu 20. Podružnica sprejema naročnike za »Jutro« in njegovo ponedeljsko izdajo »Slovenski narod«, za tednik »Domovino« in za mesečno knjižno zbirko »Dobro knjigo«.

P. P.

Domislek strica Vančija

Stric Vanči je starejši brat mojega očeta in starostni predstavnik naše rodbine, ki obstoja iz: mojega očeta in moje matere, njenih dveh samskih sestra (to je mojih tet), mojih štirih bratov in petih sestra z njihovimi ženami odnosno možmi (mojih svakinj in svakov), njihovih otrok po troje na par, kar da skupaj s stricem Vančijem, njegovo ženo in z menoj dva in petdeset komadov najožje žlahte. In kakor v drugih meščanskih rodbinah je tudi v naši vladala obvezna navada obdarovanja ob vseh mogočih prilikah: rojstnih dneh, godovih, Veliki noči, Miklavžu, Božiču in Novem letu, da ne omenim še raznih obletnic porok in podobnih neprijetnih spominskih dni.

Vsi smo se držali te prisrčne tradicije, kajti kršitev tega običaja se je kaznovala z dosmrtno zamero. Življenje je teklo kar v redu, dokler se ni v bistri glavi strica Vančija porodila »ideja«, katere realizacija je globoko pretresla socialne temelje in družabno etiko naše rodbinske zajednice. Namreč: domislek strica Vančija je bil prirediti razstavo vseh v zadnjih letih v rodbini darovanih predmetov. Ko sem jaz za to zvedel, me je oblil mrzel pot in nenadno sem »moral« poslovno odpotovati. Vrnil sem se, ko je bila razstava že zaključena. Poslej sem imel vtis, da se me člani rodbine izogibajo: nihče me ni več povabil na svoj dom, nihče ni prišel k meni. Potem pa sem dobil poziv na razpravo pred rodbinskim razsodiščem, kot obdolženec seveda, in tedaj sem vedel, da je razkrit moj zločin.

Razprava je bila v stričevi veliki sobi, ki so jo priredili za razpravno dvorano. V razsodišču so bili trije stričevi prijatelji kot neprizadete osebe, navzoča pa je bila vsa rodbina. V obtožnici, ki jo je zastopala kot rodbinska tožilka teta Mina, so me obdolžili, da sem v poslednjih letih vsa darila, ki sem jih sprejel v krogu rodbine, preoblikoval, prebarval, izbrisal in pretvoril napise ter jih nato podarjal drugim rodbinskim članom, s čimer da sem jih zavajal v zmoto, da sprejemajo nova, originalna darila. In to dosledno in brezobzirno, kar vse da je razkrila razstava. S tem da sem omadeževal skozi desetletja obstoječo prisrčno navado in zagrešil prestopek omalovaževanja lepe rodbinske tradicije in prestopek zoper dostojno obnašanje.

Ves skrušen in potrt in v zavesti krivde sem na vprašanje predsednika razsodišča priznal inkriminirano dejanje. Navzoča rodbina je kot kolektivna priča mrmrajoče v zboru potrdila resničnost navedbe v obtožnici. Potem se je predsednik še enkrat obrnil name in stavil strogo formalno vprašanje: »Priznavate torej tudi krivdo?!«

Že sem odprl usta, da bi skesano pritrdil, ko se je vmešal moj zagovornik, zaročenec moje najstarejše nečakinje, jurist in kandidat za vstop v našo rodbino, rekoč: »Ne priznavamo, ne priznavamo krivde!«

»Ne priznavamo krivde,« sem za vsak primer ponovil za njim še jaz, dasi se mi ni niti sanjalo, kako in s čim naj se zagovarjam.

»Kaj torej navajate v svoj zagovor?« je dostojanstveno povprašal predsedujoči, medtem ko je z zobotrebcem vrtal po nosu.

»Račun!« je hitro in v presenetljivo visokem tonu zapiskal moj zagovornik.

»Račun!« sem ponovil samozavestno, zanašajoč se na zagovornikove juridične sposobnosti.

»Račun?« se je začudil predsednik.

»Račun o dohodkih in izdatkih,« je povzel branilec in nadaljeval: »Obdolženec je izvršil dejanje prisiljen po isti rodbinski zadrugi, ki ga tu obtožuje. (V dvorani negodujoče mrmranje.) Obdolženec ima ena in petdeset sorodnikov, ki jih je po rodbinski tradiciji bil dolžan obdarovati o Božiču, rojstnemu dnevu, Veliki noči, godu, Novem letu in Miklavžu, torej vsakogar šestkrat. Če vzamemo, da je tretjina rodbinskih članov še v otroški starostni dobi, katerim se je moj klient ob vsakem obdarovalnem terminu lahko oddolžil s slabimi bonboni za deset lir, je zneslo že to na leto tisoč dvaiset lir. (Rodbinska zadruga je pokimala.) Odraslim članom,« je izvajal dalje zagovornik, »je po običajih moral podariti: ali bonboniero, ali čopek rož, dozo za puder (iz slabe kovine) album (iz ponarejenega usnja) ali kravato (iz preležane svile), ovratno ruto ali kolonsko vodo, kos iz keramike, stekleno vazo (iz stekla za kiantarice) ali pleteno košarico, da ne omenim niti kokoške jajcenoške, ki jo je za Božič od njega zaman pričakovala teta-družinska tožilka (kajti te mu nihče ni daroval) ali steklenico likerja ali, ali ali. Pri najskromnejši izbiri ga je vsaka izmed teh reči stala povprečno najmanj petdeset lir (rodbina je vedno bolj vneto prikimavala v zboru), kar dá letno deset tisoč dve sto lir, z izdatki za otroke tedaj enajst tisoč dve sto dvajset lir, to je mesečno devet sto pet in trideset lir.«

Spričo teh številk so mojim sodnikom začeli vstajati lasje na glavi (kolikor jih je še bilo na plešastih črepinjah) in sovražno razpoloženje rodbinske zadruge se je začelo spreminjati v pomilovanje, moj zagovornik pa je s povzdignjenim glasom nadaljeval: »Mesečni dohodki tega reveža, ki ga soditeznašajo tisoč lir; če bi izpolnjeval zahtevane navade, bi mu za stanovanje, hrano, obleko in žepni drobiž ostalo celih pet in sedemdeset lir. In v sili, da reši čast rodbinskih tradicij in se ubrani zamere, se je zatekel k dejanju, ki mu ga očitate. Da je bil pri tem malo neroden in nespreten, kaže na njegovo nepokvarjenost, kajti drugi so to delali spretneje!« Ob zadnjih besedah se je rodbinska zadruga začela pogrezati v svojih stolih, nastala je napeta tišina, ena mojih nečakinj je zajokala, meni se je pa milo storilo. V tem je moj zagovornik spet prišel do sape, še je povišal glas svojemu tenorju in, hoteč zagrmeti, zacvilil: »Vprašam vse in vsakogar, na kak način so drugi zadoščevali prisrčnim navadam' kje so ostali dobivali denar za tristošestkratno letno obdarovanje. .«

Ko je tako dalje predel v obtožbo prehajajoč zagovor se je začela razpravna dvorana kar se dá hitro prazniti; vsi so nenadoma morali za opravki, drug za drugim so zapuščali sobano, otroci pa so jo popihali kar brez opravičevanja. Nazadnje so izmed poslušalcev ostale v dvorani samo še dve teti in petero mojih sestra . . .

In razprava se je hitro končala z mojo oprostitvijo.

*

Pozneje se je zadeva do kraja razčistila. Drug za drugim so priznavali moji bratje, nečaki in svaki, kako so vzdrževali »prisrčno navado«: prodajali so v dar prejete reči, jih zamenjavali pri starinarjih in pri znancih in tovariših, sestre in svakinje pa so v svojih gospodinjstvih priškrtarile potrebnih devet sto pet in trideset lir in več tako, da so njih soprogi in otroci namesto jabolčnega zavitka, palačink in podobnih dobrot dan na dan otepali polento in fižol, fižol in polento. In ko je to slednje prišlo na dan, je ves ostali rodbinski kolektiv kakor prej po meni solidarno planil po gospodinjah in mene — povzročitelja odkritja vzrokov slabe prehrane — slavil kot rešitelja. Končno smo sklenili, da se doslej običajno obdarovanje odpravi; in od tistega časa je bilo rodbinsko življenje resnično prisrčno in prijetno, kajti nihče ni imel več tristošestkratnih letnih skrbi, kaj bi daroval in kako . . .

*

Ko sem se zahvalil zaročencu svoje nečakinje za srečno izpeljavo zamotane zadeve, ki jo je sprožil domislek strica Vančija o rodbinski razstavi, mi je zaupal, da se doslej samo zaradi naših ljubeznivih običajev ni upal poročiti, ker bi z vstopom v rodbino prevzel tudi te dolžnosti, ki jih njegov žep ni zmogel zdaj pa, da je srečen, ker je poslednja ovira odpadla. Seveda, je kot jurist takoj pripomnil, da se ukinitev obdarovanj ne nanaša na poroke, češ da ni posebej omenjeno in je izredno. — Tedaj sem spoznal, da dobimo v rodbino res dobrega jurista.

SPORT

Konec turnirja v Bratislavi

Madžarske zmage v vseh disciplinah

O nadaljnjem poteku mednarodnega table-teniškega turnirja v slovaški prestolnici so nam dospele še naslednje podrobne vesti:

V moštvenem tekmovanju je zmagalo moštvo Madžarske; v zadnjih kolih je zmagalo nemško moštvo nad moštvom Rumunije z rezultatom 5:0; Madžari pa so premagali z enakim izidom moštvo Hrvatske; Hrvatom se je posrečilo dobiti le dva seta. V finalni igri damskih ekip sta se srečali ekipi Madžarske in Nemčije. Madžarska je zmagala s 3:0. Farkasova je premagala nemško prvakinjo Trude Pritzi z 2:1; Kolosvary pa Lotte Neumann 2:0; v igri parov pa je zmagal madžarski par z 2:1.

Stanje v moštvenem tekmovanju: Madžarska 8 točk, Slovaška 6:2, Hrvatska 4:4, Nemčija 2:6, Rumunija 0:8. V tekmovanju dam: Madžarska 6:0 točk, Nemčija 4:2, Slovaška 2:4 in Rumunija 0:6.

V finalne igre turnirja v Bratislavi so si zagotovili vstop le madžarski igralci (razen Dunajčanke Trude Pritzi, ki je v finalni igri izgubila proti Madžarki ter si osvojila drugo mesto v tekmovanju dam). V tekmovanju mešanih parov sta prišla Dunajčanka Pritzi in nemški prvak Wunsch na tretje mesto; vsa ostala prva mesta pa so zasedli izvrstni Madžari.

Posamezni prvaki: gospodje poedinci: Harangozo I (Madžarska); dame poedinke: G. Farkas (M.); gospodje v dvoje: brata Harangozo (M.); mešani pari: Sido—Farkas (M.); dame v dvoje: Farkas—Kolosvary (M.).

Rezultati finala: Gospodje poedinci: Harangozo I—Harangozo II (oba Madžarska) 3:0; gospodje v dvoje: brata Harangozo—Til—Rosza (oba Madžarska) 3:0 ; dame poedinke: Farkas (Madžarska)—Trude Pitzi (Nemčija) 3:0 (21:8, 21:15, 21:14). Gladka zmaga nove prvakinje nad lanskoletno prvakinjo. Dame v dvoje: Farkas—Kolosvary—Mednyansky—Kiraly (vse Madžarska) 3:0; mešani pari: Farkas—Sido—Kolosvary—Harangozo I 3:1.

Vsi udeleženci bratislavskega turnirja so odpotovali v Tatre, kjer bo še velik mednarodni turnir v Lomnici in bodo skušali premaganci nuditi Madžarom vsaj nekaj več odpora, kakor so ga mogli v prvih srečanjih.

s— *SK Ljubljana.* Danes ob 15. trening za vse igralce I. moštva na domačem igrišču. Važno zaradi nedeljske povratne tekme z Mostami!

Križanka št. 9

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. bonbon, 7. obrtnik, izdelovalec svežilne pijače, 15. evropska prestolnica, 17. nižine, ravnine v gorskem svetu, 18. skrajni del celine, 20. del voza, 21. dvojica, 23. toaletna potrebščina, 24 znak za kemično prvino, 25. prijeten duh in okus 27. suh, droben, 29. ljudska pritrdilnica, 30. del glave, 31. kraji, naselbine, 32. evropska država, 34. daven, v letih, 35. grška boginja, 36. kratica za akademski naslov, 37. nacionalne, državne pesmi, 38. mesto v Italiji, 39. predlog, 40. brez njega ni dobrega kruha, 42. kakor (srbhrv.), 43. predplačila nadavki, 44. predlog, 45. del dejanja, dogajanja, 47. del daljše poti, 49. del maše, 50. točen, natančen, v redu opravljen.

Navpično: 1. gorovje, po katerem je tekla meja bivše Jugoslavije, 2. egipčansko božanstvo, 3. najmanjši delci snovi, 4. ločna črta, 5. nekatere, 6. samo, 8. predlog, 9. domača hiša, 10. muslimansko moško ime, 11. gosposka hiša, 12. stara oblika vezника, 13. podredni veznik, 14. strog, zahteva natančno izpolnitev ali znanje, 16. duhovnik, dušebrižnik, 19. travnik, livada, 21. pridna gospodinja ga preganja vsak dan, 22. samec domače živali, 24. dragi kamni, 26. nadležne žuželke, 27. tuja kratica za gospod, 28. alkoholna pijača, 30. lopa, koča, 32. mnogokrat ponavljane prazne besede, 33. oblika pomožnega glagola, 34. trdega, togega pogleda, 36. sprememba višine, na kateri je predmet ali oseba, porast, 38. dobro, točno, 40. gora v Julijskih Alpah, 43. oče (otroško), 45. veznik, 46. enota japonske mere, 47. znak za kemično prvino, 48. okrajšan podredni veznik.

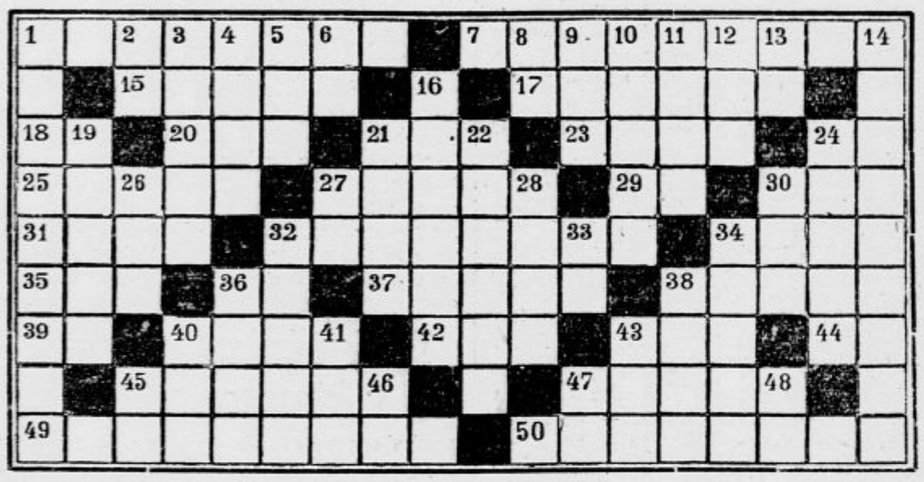

Rešitev križanke št. 8

Vodoravno: 1. divizija, 6. silobran, 12. mi, 13. udarim, 16. ko, 17. bi, 18. ara, 20. ded, 22. lo, 23. ako, 25. mag, 26. vila, 28. obla, 30. vede, 31. aj, 32. ki, 33. Aziati, 34. ti, 35. or, 36. Aco, 39. od, 41. dan, 44. iva, 46. na, 47. lak, 50. ogled, 51. go, 52. no, 53. oboki, 55. premija, 56. sirarna.

Navpično: 1. Drava, 2. Idrija, 3. zid, 4. Jud, 5. ad, 6. si, 7. ima, 8. oko, 9. bo, 10. Abadon, 11. Niger, 14. Albion, 15. rolada, 19. Al(uminij), 21. ep, 24. Kw, 25. me, 27. ako, 28. oz, 29. at, 30. vid, 37. cole, 38. Iv.(an), 40. da, 42. Amor, 43. pop, 44. idi, 45. aga, 47. los, 48. kor, 49. Mia, 54. Ba(rij).

Mali oglasi

Kdor išče službo plača za vsako besedo L —.30, za drž. in prov. takso —.60, za dajanje naslova ali šifro L 2.—. Najmanjši iznos za te oglase je L 7.—. — Za šemitve in dopisovanja je plačati za vsako besedo L 1.—, za vse druge oglase L —.60 za besedo, za drž. in prov. takso L —.60, za dajanje naslova ali šifro L 3.—. Najmanjši iznos za te oglase je L 10.—.

Službe išče

ŠIVILJA
išče kakršno koli zaposlitev, gre tudi na dom. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Šivilja«. 2415-1

POSTREŽNICA
mlada in poštena, išče zaposlitev za vsak dan dopoldne. — Ponudbe na oglasni oddelek »Jutra« pod »Pridna«. 2393-1

FOTO-POMOČNIK
za vsa dela, išče stalne zaposlitve, ev. sprejme retušo na dom. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Retušer«. 2434-1

Službo dobi

VESČO PERICO
ki zna tudi likati, iščem za 2 dni v tednu Gjud, Kongresni trg 6. 2420-1a

DOBRO FRIZERKO
iščem proti mesečni plači 1000 lir. Nastop takoj. Naslov v ogl. odd. Jutra. 2362-1a

STROJNI MONTER
samostojen mojster v sestavljanju in montiranju poljedelskih in industrijskih strojev, z večletno prakso, dobi službo pri tukajšnji tovarni proti dobremu plačilu. Ponudbe s popisom dosedanjega službovanja vložiti pod »Domača tovarna 2303« na oglasni oddelek Jutra. 2442-1a

SAMOSTOJNO DEKLE
boljše, vešče vseh gosp. del sprejmem v dobro, stalno službo k 2 osebama, sredi mesta. Naslov v ogl. odd. Jutra. 2385-7

KUHARICO
samostojno, sprejmem k boljši tričlanski družini. Plača in hrana dobra, nastop s 15. februar. ali 1. marcem. Ponudbe poslati na ogl. odd. Jutra pod »Dalša spričevala«. 2426-1a

POSTREŽNICO
vajeno gost. kuhe, sprejmem za ves dan. Gostilna Gregore, Kapitelska 3. 2413-1a

Vajenci

KOTLAR. VAJENCA
sprejme kotlarstvo Kispelj Aljaževa 4. Šiška. 2351-44

Prodam

VELIKO IZBIRO
slik domačih umetnikov zaradi pomanjkanja prostora po ugodni ceni razprodam. Izvolite si iz prijaznosti ogledati v Zbašnikovi ulici 6 pri gosp. Berčič, podpritličje, Kolezija - Trnovo. 2427-6

KOVAŠKI MEH,
velik, rabljen, prodam. Poljanska c. 55. 2119-6

GRAMOFONSKE PLOŠČE
rabljene, prodaja od 10 lir dalje tvrdka Everest. Prešernova 44. J-346-6 M

DVA FOKSTERIERJA
prodam. Ogled Krakovska 29 od 2. do 3 ure, pop. 2418-6

SKORNJE
fin boks, št. 40—42, lepo volneno moško obleko, za večjo postavo, poceni prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra 2409-6

VELIK ALBUM
pokrajinskih fotografij, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 2406-6

DOBRO SENO
ca 700 kg, prodam. Moste. Predovičeva 17. 2400-6

KUH. POHIŠTVO
ugodno prodam. Sodarska 6. 2368-6

OTROŠKI VOZIČEK
bel, avtomodel, predvojno blago, prodam. Ogled iz prijaznosti Oblak. Hrenova 12, dvorišče. 2381-6

STROJ
za kraćenje bate in žme. prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra 2261-6

MOŠKE ŠKORNJE
št. 42-43 v zelo dobrem stanju prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 2435-6

ZIMSKA SUKNJA
in pomladanski plašč za dečka od 11 do 15 let, predvojno blago, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 2404-6

BERKEL-TEHTNICO
avtomatično, novo, prodam. Naslov v oglasnem odd. Jutra. 2455-6

PODGAN
(devet in dvajset) je pokončala ena sama Ing. Prezljeva »MIKROTAN«-pasta. Nešteto zahvalnih in priznalnih izjav. Za pripravo običajne količine je prinesti 5 dkg masti (lahko deljno pokvarjene). Inž. Prezelj, pooblaščeni agronom, specialist za rastlinske bolezni (fitopatolog). Ljubljana, Wolfova ulica 3-I. Uradne ure: 8—12 2448-6

RADIO
4-cevni Ingelen, v dobrem stanju, ugodno prodam ali zamenjam. Predjamska 58-II. 2428-6

MODERNO PSIHO
prodam za 1500 lir. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Lepa«. 2416-6

RADIO GRAMOFON
s 50 ploščami, dva zvočnika po ugodni ceni prodam. Resljeva cesta 16 (trgovina). 2453-6

KRZNO
Boen-Breitschwanz topico rjave barve, prod m. Rimski trg 3-I., levo 2424-6

OTROŠKO STAJICO
lepo in stolček za učenje hoje, prodam. Juvan, Bleiweisova 6-I. (Tyrševa). 2413-6

PEČI, GASPERČKE,
razne štedilnike in druge predmete, ugodno proda »Metalia«, Gosposvetska 16 — nasproti Delavskega doma. 2334-6

LEPO PREPROGO
volneno, 240x180 in zastore, ugodno prodam. Naslov v ogl. odd Jutra. 2408-6

ELEKTROMOTOR 2½ Ks,
Siemens, malo rabljen, prodam. Florijanska 30-I. 2446-6

MIŠI, PODGANE
in ščurke zanesljivo pokončate s strupom, ki ga dobite v drogeriji KANC, Židovska ul. 1 2410-6

SUKNJA-KOŽUH
moška, ovratnik Oposun, podloga nutrijet, skoraj nerabljena. Ogled Resljeva cesta 28-I. od 1. do 2. popoldan. 2417-6

OTROŠKIH ČEVLJEV
več parov, dobro ohranjenih, za deklico od 7 in 10 let, prodam. — Naslov: Mancini, Tržaka cesta 83, I. nadstr., vrata 5. 2392-6

RADI OPUSTITVE
kuncereje prodam krasno čistokrvno ovnačinjo za pleme. Miklošičeva 22a, III. nad., vrata 31. 2313-6

NOVE VOLNENE
nogavičke s hlačkami in jopice, velikosti od 1—5 leta v roza svetlomodri in beli barvi, garniturice ali posamezne komade, prodam Naslov v ogl. oddelek »Jutra«. 2395-6

FLANELO
belo, roza in svetlomodro nekaj metrov belega pikeja, nogavice — damske in moške volnene za pumparice, damske hlačke in bele pike bluze, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 2394-6

LEPA SPALNICA
pleskana orehova korenina, se ugodno proda. Ni ogled danes med 8. in 12. ter vsak delavnik med 8. in 16. uro na Vodnikovi cesti 65. 2397-6

MOŠKO KOLO
dobro ohranjeno, zelo poceni prodam. Tovorniška ulica 6. 2402-6

HARMONIKO
z 80 basi in 1 registrom — najmodernejšo, ugodno prodam. Na ogled Kolezijska 23. 2452-6

VISOKE ČEVLJE
rjave in nekaj zimskega perila za 12letnega dečka prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 2444-6

FIAT MOTOR 621
z dinamo in zagaračem — ugodno prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 2441-6

RADIO
4-cevni, prodam za 5200 lir. Naslov v ogl. odd. Jutra. 2445-6

KOLO
popolnoma novo, nerabljeno, nemške znamke, prodam. — Florijanska 30-I. 2447-6

10 m ČESKEGA SIFONA
predvojno blago, prodam. — Naslov v ogl. odd. Jutra. 2451-6

OTROŠKI VOZIČEK
globok, dobro ohranjen, ugodno prodam. Opekarska c. 33. 2450-6

GOJZERJE
št. 43, dobro ohranjene, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 2440-6

OTROŠKI VOZIČEK
športni in gugalnega konja, prodam. Gregorinova 12-I. 2436-6

2 TRICIKLA
za 500 kg in 200 kg, ugodno prodam. Ambrož Leopold, mehanik, Ciril-Metodova — prej Dunajska 71. 2438-6

DAMSKO KOLO
skoraj novo, športno in več moških koles, proda mehanik Ambrož Leopold, Ciril-Metodova 71, prej Dunajska. 2439-6

KRZNEN PLAŠČ
konja, prodam Gregorinova 12-I. 2437-6

ČEVLJARSKI STROJ
»Cilinder Jax-Elastic« in druge čevljarske potrebščine — prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 2429-6

NOSILNICE
za zaklonišča, zelo praktične, iz cevi, še nekaj komadov, prodam. Ogled v galeriji Obersnel, Gosposvetska 3. 2241-6

Kupim

PISALNE STROJE
in radio aparate, kupuje in plača po najvišji dnevni ceni tvrdka Everest, Prešernova 44. J-347-7-M

PRIMARFLEX-IMAGON
zamenjam za Triplan ali Tessar. Ponudbe pod »Imagon« na oglas. oddelek »Jutra«. 1963-7

VSE SLOVENSKE
in novejše nemške knjige ter revije Umetnost, Naš rod, Slovan in druge kupuje knjigarna Žužek v prehodu Nebotičnika. 2238-7

OTROŠKI VOZIČEK
športni, predvojni material, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Dobro ohranjen 22«. 2422-7

OTROŠKI VOZIČEK
športni, predvojni, velik, dobro ohranjen, kupim. Jager, Povšetova 96. 2308-7

STEKLENICE
vseh vrst in pletenke, stalno kupuje in plača najbolje »Metalia«, Gosposvetska 16 — nasproti Delavskega doma. 2333-7

SLAMOREZNICO
dobro ohranjeno kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Slamoreznica«. 2364-7

KUPIMO
bicikije, motorna kolesa ter gume za bicikije in motorna kolesa. Merkur, Puharjeva 6. 2456-7

KLAVIR, PREPROGO
pisalni stroj, radio, opremo za samsko sobo in pisarno kupim proti zelo dobremu plačilu. Naslov v ogl. oddelku Jutra. 2457-7

KUPIMO
stara motorna kolesa in avtomobile ter gume za motorna kolesa in avtomobile. Merkur, Puharjeva 6. 2458-7

KUPIM
staro, rabljeno pohištvo, omare, postelje, žimnice, posteljnino, porcelan in vse druge starodavne predmete Marija Golob, Ljubljana, Gallusovo nabrežje 29. 2449-7

MEYER KONSERV. LEXIKON
kupim, tudi posamezne zvezke, če so dobro ohranjeni. Naslov v ogl. oddelku Jutra. 2419-7

STRIŽENO VOLNO
krojaške, šivilske odrezke kupuje vsako množino »Jugovolna«, Tyrševa cesta 41, nasproti Svetega Krištofa. 2407-7

ŠPORTNI VOZIČEK
dobro ohranjen, kupim. Ponudbe na ogl. oddelek »Jutra« pod »Lep in močan«. 2390-7

DAMSKO KOLO
dobro ohranjeno ali novo, kupim. Naslov v ogl. odd. Jutra. 2385-7

STEKLENICE
razne vrste, kupujemo. Dobro plačamo! Na Vašo željo jih prevzemamo na domu. B Guštin, Vodnikov trg št 2 J-318-M

PRAZNE STEKLENICE
od konjaka, Vermouthe, likerja in zelene litrske in pokerja in zelene litrske in pollitrske, kupimo po najvišjih dnevnih cenah. »Alko«, Kolizej. 2387-7

HARMONIKO
diatonično s poltoni, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Harmonika«. 2430-7

V najem

PIANINO ali KLAVIR
vzamem na posojo proti mesečni odškodnini. Sodarska 6. 2369-17

Posest

STRISTANOVANJSKO
hišo pri dolenjskem kolodvoru takoj ugodno proda Tanko, Kapitelska ul. 3. 2017-20

NAPRODAJ:
trinadstropna nova hiša, tik središča, dvonadstropna hiša za Bežigradom; priročna hiša ob Celovški cesti, enonadstropna dvodružinska vila s komfortom; obrtna poslopja z 2000 in 600 kv. m v središču mesta. Realitetna pisarna Tavčarjeva ulica 10. 2324-20

Prodam PARCELE
v bližini cerkve sv. Jakoba v Šiški, za Bežigradom in v Mostah. Nekaj parcel naprodaj po 50.000 lir. Travnik v Rožni dolini in pri otokarni na Bedu. Zaje: Anton Tavčarjeva ul. 10. 2325-20

PARCELO
z pričeto stavbo, pod klet je izdelano, pri D. M. v Polju, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 2411-20

VEČ STAVBIŠČ
krasnih, v centru, stanovanjsko objekt, enodružinsko vilo, dvostanovanjsko hišo in več drugih objektov ugodno proda »Globus«, Petrarcova ul. 26. 2432-20

PRODAMO
del hiše z lepim donosom, hišo z lepim vrtom, večstanovanjski objekt, parcele v mestu in na periferiji in industrijski kompleks — »Realitete«, Prešernova ulica 54/I. 2433-20

Stanovanje iščе

KDO ODSTOPI
2-sobno, kompletno opremljeno stanovanje boljši, mlajši dami, mirni stranki, sigurni plačnici, naj sporoči na ogl. odd. Jutra pod »Odstopim«. 4261-21a

SAMOSTOJNA DAMA
išče kompletno opremljeno lepo stanovanje za takojšnjo vselitev, event. za pozneje. Stranka zelo dobra in mirna. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Kompletno«. 2460-21a

Sobo odda

OPREMLJENO SOBO
s posebnim vhodom in možnost kuhanja, oddam takoj redni osebi. Vodnikova c. 165, I. nadstr. 2423-23

SOSTANOVALCA
z vso oskrbo, sprejmem. Florijanska 19-II. desno. 2399-23

STAREJŠEGA GOSPODA
sprejmem na stanovanje. Naslov v ogl. odd. Jutra. 2363-23

PRIJAZNO SOBICO
ugodno oddam solidni, boljši osebi. Ponudbe na oglasni oddelek »Jutra« pod »Ob Velesejmu«. 2391-23

NA STANOVANJE
sprejmem gospodično, ki je čez dan odsotna. Naslov v ogl. odd. Jutra. 2399-23

OPREMLJENO SOBO
lepo, sončno, mirno, oddam moški osebi. Naslov v ogl. odd. Jutra. 2431-23

Sobe išče

SOBO
po možnosti s posebnim vhodom in kopalnico, išče gospod. Središče in cena ni važna, nastopi takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »412«. 2412-23a

SOBO
s posebnim vhodom, išče soliden gospod. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Vrtača, Mirje. 2414-23a

OPREMLJENO SOBO
po možnosti s uporabo kuhinje, išče zakonski par brez otrok. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Mirna«. 2382-23a

SOBO
z dvema posteljama v središču mesta, po možnosti z večerjo, išče ta dva brata. Pismene ponudbe na oglasni oddelek Jutra pod »Gorenjca«. 2421-23a

SOBO
opremljeno ali prazno išče gospod v bližini remize cest. železnice, Koseze ali Zg. Šiška. Cena do 300 lir. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Februar«. 2401-23a

Razno

VAŠE ROKAVICE
in usnjene čevlje, vse usnjene izdelke barvamo in semiš čevlje čistimo po najnižji ceni Džemal Harun, Mestni trg 11. J-310-M-37

KLAVIRJE
strokovnjaško popravlja in uglašuje Warbinek Rudolf, Privoz 10, telefon 33-40. 1848-37

Pozor! ZNANSTVENIK
psiholog — Moder — se nahaja v Ljubljani Trstenjakova ulica št. 1/I, levo — poleg kavarne Mojen. Iz psave vam pove značaj in prihodnjost. Razloža vam astrološka in hiromantska vprašanja. — Pišite mu, ali pa se osebno javite dnevno od 14 do 17. ure, ob nedeljah tudi od 10 do 12 ure. M.—336-37

BRIZGALNE
za protidetlasko zaščito, dobite pri Ileršič Rimska 13 1950-37

G. BRIVCI POZOR!
Posebne brivske britve, Tenis Dovo, Veaso ter razne štoserice št. 28, pevovstne, ima na zalogi in prodaja Popit Viktor, frizer, Cankarjevo nabrežje št. 3 1692-37

O POSOJILIH
na hiše in posestva dobite informacije v Ljubljani, Beethovnova ulica štev. 15/II, levo — pri Jugo-Kredit. 2057-37

LOVSKI PES
»Ptičar«, se je zatekel v Tavčarjevo 6. Lastnik naj se zglasi istotam. 2402-37

NAGRADA
Dne 20. dec. je neki deček iz Štepanje vasi, ki stalno prosjači po hišah, ukradel mojega lovskega psa ptičarja. Kdor mi vrne ali izsledi psa dobi nagrado. Tavčarjeva 6. 2461-37

HIROMANTINJA
popularna, Marija, Vam točno označi Vašo življenjsko pot. Sprejema od 10. do 12. in od 2. do 5. pop.; ob nedeljah od 10. do 12. Puharjeva ulica 1-II., zadnja vrata, levo. 2454-37

3-SOBNO STANOVANJE
v Šiški, zamenjam za 2-sobno za Bežigradom ali v Vodmatu. Celovška 42. 2439-21

IŠČEM LOKAL
na prometnem prostoru, primeren za galanterijsko trgovino. Dopise pod šifro »Galanterija 1944« na ogl. oddelek »Jutra« 2389-37

DELAVNICE
iščejo se primerni prostori za lahko domačo industrijo. Dopise pod šifro »Suho in sončno« na oglasni oddelek Jutra 2388-37

KROJNI TEČAJ
za vso damsko garderobo, priredi Jožica Rus-Kumelj. Pričetek tečajev 3. februarja. Informacije v Pucinijevi ulici 4/II — levo. 2396-37

KDO VE
kaj o usodi orožnika Franca Poženela, ki je služil leta 1943 v Novem mestu? Informacije sprejema ogl. odd. Jutra. 2435-37

G.ični JERIČKOVI
iz Reichenburga naj se oglasita v Šiški čimprej. 2403-37

ZASTOPSTVA
prevzame zastopnik na tržaškem trgu za živilske konzerve, kavine nadomestke, pecilne praške in slično. Dopisovanje slovensko. Pišite: Cassetta 11062 Z Unione Pubblicità Italiana Trieste. J-287-I

Prevodi, prošnje, prepisi, razmnoževanja, informacije »SERVIS BIRO«, Šelenburgova ul. 4 tel. št. 2109

---

†

Naznanjamo, da je naš dolgoletni, zvesti sodelavec, gospod

Jurij Schaffer

dne 31. januarja umrl.

Zaslužnemu pokojniku bomo ohranili svetal spomin.

V Ljubljani, 1. februarja 1944.

A. & E. Skaberne

---

†

Vsem, ki ste ga poznali in radi imeli, sporočamo, da nas je zapustil po dolgem, mučnem trpljenju naš dragi

Oskar Kovačič

STUD. TEHN.

Pogreb bo v sredo, dne 2. t. m. ob 3. uri popoldne z žal, kapele sv. Petra, k Sv. Križu.

Ljubljana, 1. februarja 1944.

Družina KOVAČIČ

---

†

V visoki starosti 92 let je umrl naš nepozabni mož, oče, dedek in tast, gospod

VIDMAR IVAN

sodni nadoficijal v pok.

Pogreb dragega pokojnika bo v sredo, dne 2. februarja 1944 ob 4. uri popoldne z žal, kapele sv. Jožefa, k Sv. Križu.

Ljubljana, 31. januarja 1944.

Žalujoči rodbini:
VIDMAR — TKAČEV

---

†

Umrla nam je v 81. letu starosti previdena s tolažili sv. vere naša predraga mati, stara mati, teta, sestra, gospa

HELENA LIPAH

roj. ŽIDAN

Pokopali jo bomo na Svečnico popoldan.

Dobrunje, 31. januarja 1944.

Mici, Franc, Ivanka, Joško, hčeri in sinova;
Franci, Marja, Mirko, vnuki in ostalo sorodstvo.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAF

KINO SLOGA Tel. 27-30

Senzacija! Napet francoski kriminalni film s presenetljivim koncem

BILO JIH JE ŠEST

V nemškem jeziku! V glavnih vlogah: Michèle Alfa, Pierre Fresnay, Suzy Delair

Predstave ob delavnikih: ob 15. in 17.; ob nedeljah in praznikih: ob 10.30, 13.30, 15.30 in 17.30 uri

KINO UNION Telefon 22-21

Film visoke umetniške stopnje

KRAMBAMBULI

Pretresljiva zgodba zvestega lovskega psa — Igra dunajska filharmonija

V glavnih vlogah poleg drugih: Viktoria Ballasko, Sepp Rist, Krambambuli

Predstave ob delavnikih: ob 15.30 in 17.30 uri.

KINO MATICA Telefon 22-41

Toliko zaželjeni in do sedaj še ne videni film najvišje umetniške vrednosti

TAKRAT...

Najnovejši film Zarah Leandrove! — Severnonemško mesto, klinika v švici, kabaret v Lisaboni in pristaniško mesto v Južni Ameriki so postaje pustolovskega življenje lepe žene

Ostali sodelujoči: Hans Stüwe, Rossano Brazzi, Juta v. Alpen i. t. d.

Predstave ob delavnikih ob 15. in 17.30

KINO MOSTE

Velefilm v barvah

LAŽNJIVI KLJUKEC

Predstave: delavnik ob 17. uri; na Svečnico ob 10., 14.30 in 17. uri

---

Harry Hoff: 20

ZLATA PIJANOST

Kriminalni roman

Tropeiro je ostal pri Barretu. »Še nekaj važnega, cavalhehiro — se pravi — nemara da je kaj važnega. Neki Indijanec je našel mrliča.«

»Kje?« je naglo vprašal Barreto.

»Pri srebrnem studencu, to je, kake tri ure odtod.«

»Kdo je bil mrlič? Kakšen je bil na pogled?«

»Natančnejšega nismo mogli ugotoviti. Ležal je ob robu močvirja, in rdečekožec pravi, da je umrl od kačjega ugriza. Belec je bil.«

»Belec?«

»Da. To je vse, kar vem.«

Barreto je zamišljeno vrtil cigareto med prsti. »Stvar je vendarle čudna,« je dejal, »treba jo bo preiskati. Vobče mi morate še povedati, Devillos, kako je bilo, ko ste našli volovsko telego.«

Devillos je jel pripovedovati. »Nekaj Indijancev je bilo že tam —« živahno je opisal ves dogodek. »Tedaj smo se postavili pod varstvo Indijancev, s katerimi imate dogovor za take primere.«

»Da, da. To je bilo zelo pametno. Kdo ve, ali ni prišla kakšna druga sodrga in rešila Salvadorjev. Saj veste, kako zločinski življi spet in spet skušajo, da bi prodrli semkaj. — Drugače se vam ni pripetilo spotoma nič posebnega?«

»Ne. Razen mrtveca, ki sem vam pravkar pravil o njem, ni bilo ničesar. A tu ni več varno, kakor slišim. Ali je res, da so vam umorili brata, senhor Barreto?«

»Da. In včeraj je eden izmed naših ljudi opazil, da so mu ukradli vse zlato, kar ga je imel. Zdaj skuša neki kriminalni komisar razjasniti vso stvar. Takoj po umoru mojega brata sem zahteval iz Cuyabe policijskega uradnika.«

Tropeiro si je zdaj tudi prižgal cigareto. »Hm,« je dejal, »ta pa ne bo imel lahkega posla. Upam, da zna svojo reč.«

»Nadejam se. Menda je že našel nekakšno sled.«

»Ali ima koga na sumu?«

»Najbrže. Sicer je pa v tem pogledu močno zapet — vsaj proti meni. Vsekako je videti, da si je docela v svesti uspeha.«

»Tudi to je nekaj vredno, če ima zaupanje vase.«

»Jutri na vse zgodaj mu morate poročati o mrliču. Škoda, da niste mogli ugotoviti, kdo je bil.«

»Indijanec je rekel, da truplo že razpada. To seveda ne pomeni bogvekaj in zlasti ne, da bi ležal mrlič že več dni. Kajti v tej strašni vročini —«

»Seveda. Tega mi ni treba praviti, Devillos. — A kaj ste vse naložili? Železno blagajno imate s seboj?«

»Da. Bog nebeški — ta vam je težka, cavalheiro! Voz, ki smo jo naložili nanj, nam je trikrat obtičal v močvirju.«

»Nu, da je le tu. Prav za prav sem jo hotel postaviti pri sebi. A zdaj jo prepustim bankirju. Saj si lahko naročim drugo.«

»Bankir je zdaj tudi tu?«

»Da, senhor Lobato. Mislim, da ga poznate iz Cuyabe?«

»Seveda. Kdo v Cuyabi ga pa ne pozna! A še bolj všeč kakor on mi je njegova hčerka.«

Barreto je potegnil Devillosa za poncho. »Kaj? Poznate jo?«

»Nekoč sem moral pri senhorju Lobatu nekaj oddati. Gospodična mi je potrdila prejem. Veste — večina deklet iz teh krogov je tako udržana ali vsaj spakljiva, ta pa se je vedla proti meni povsem naravno — nu — in njen obrazek je bil prava paša očem. Senhor Barreto — to bi bila nevesta za vas!«

Barreto je vrgel ogorek cigarete na tla in ga pohodil. »Mhm. Res mislite? Tudi ona je zdaj tu. A zdi se, da je zame prinji že prepozno.«

»Prepozno? Kako to? Mar ima koga drugega —?«

Barreto se je odhrknil in vzdignil ramena. »Skoraj prepričan sem, da je tako!« Poslovil se je od tropeira in krenil v hišo.

Braun je ležal na postelji, ki jo je bila Eliza z ljubeznijo in skrbjo pripravila zanj, in s široko razprtimi očmi strmel v strop. Od časa do časa je potegnil na uho. V sosednem prostoru sta hrčala Lobatova služabenca. Zunaj je slišal odmerjene korake. Čuvaja sta nenehoma korakala okrog hiše.

Komisar je še enkrat preudarjal vse, kar je bil doživel in izkusil v zadnjih urah. Čeprav so ga zasebne stvari v notranjosti najmočneje vznemirjale, jih je vendar hitro odpravil. Ko ga je Eliza spremila v bančne prostore, sta se bila odkrito pogovorila.

Toda — ali sta vobče kaj govorila? Kar iznenada sta ležala drug drugemu v objemu in vse njuno bitje se je zlilo v prvi poljub. Tako je bila torej vsa stvar kar najlepše urejena.

Pred očeta je hotel stopiti šele, ko opravi svojo tukajšnjo nalogo. Tako se je bil namenil in pri tem je moralo ostati. Zato mu je bil poklicni uspeh ta mah najvažnejši cilj. Nič drugega mu ni bilo bolj nujno na misli kakor to, da z dejanjem dokaže Elizi svojo sposobnost.

V duhu je računal in tehtal na vse strani. Kdaj so bili odpravili brata Salvadorja iz Serre Ouro? Koliko časa je potrebovala odprava do kraja, kjer se je bil dogodil napad? Ali sta mogla biti brata, če sta se res obrnila nazaj, predsnočnjim že tu?

Posamezni podatki so bili komisarju že znani. Pot je bil primerjal po zemljevidu. Časovni račun za posamezne dnevne pohode so delali tu, kakor je vedel, zmerom le za karavane, ki so se razmeroma počasi pomikale naprej. Dva posamezna človeka sta lahko potovala znatno hitreje. To je bilo treba uvaževati. In če si se oziral na to nisi mogel zanikati, da sta bila Salvadorja nemara predsnočnjim že tu.

Bratov Salvadorjev torej pri poizvedbah za Emiliovim morilcem ni smel puščati v nemar.

Kaj je govorilo za to, da bi utegnila biti ta dva — ali vsaj eden izmed njiju — storilca?

Prvič: bila sta izgnana in sta se morda hotela maščevati.

Drugič: do Emilia, ki ju je bil (po pričevanju Marije Odowaldove) nekoč osebno vrgel iz bara, sta morala čutiti posebno mržnjo.

Tretjič: nepričakovana vrnitev jima je ponujala možnost, da prideta z drznim posegom naglo in brez težave do zlata. (Če sta bila res storilca, je bilo treba po vsej verjetnosti tudi tatvino pri Peixotu postaviti njima na račun).

Četrtič: pobeg iz zaprtega voza bi bil nesmiseln, ako se ne bi bila hotela vrniti v Serro Ouro, kajti telega ju je vozila po edini možni poti nazaj v omikani svet.

Schriftleiter - Urejuje: Davorin Ravljen. — Für das Konsortium »Jutro« als Verlag - Za konzorcij »Jutra« kot izdajatelja: Stanko Virant. — Für »Narodna tiskarna A. G.« als Druckstelle - Za »Narodno tiskarno d. d.« kot tiskarnarja: Fran Jeran. — Für den Inseratenteil verantwortlich - Za inseratni oddelek odgovarja: Ljubomir Voličič